BULLETIN SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

ROČNÍK 21
ČÍSLO 3/2013

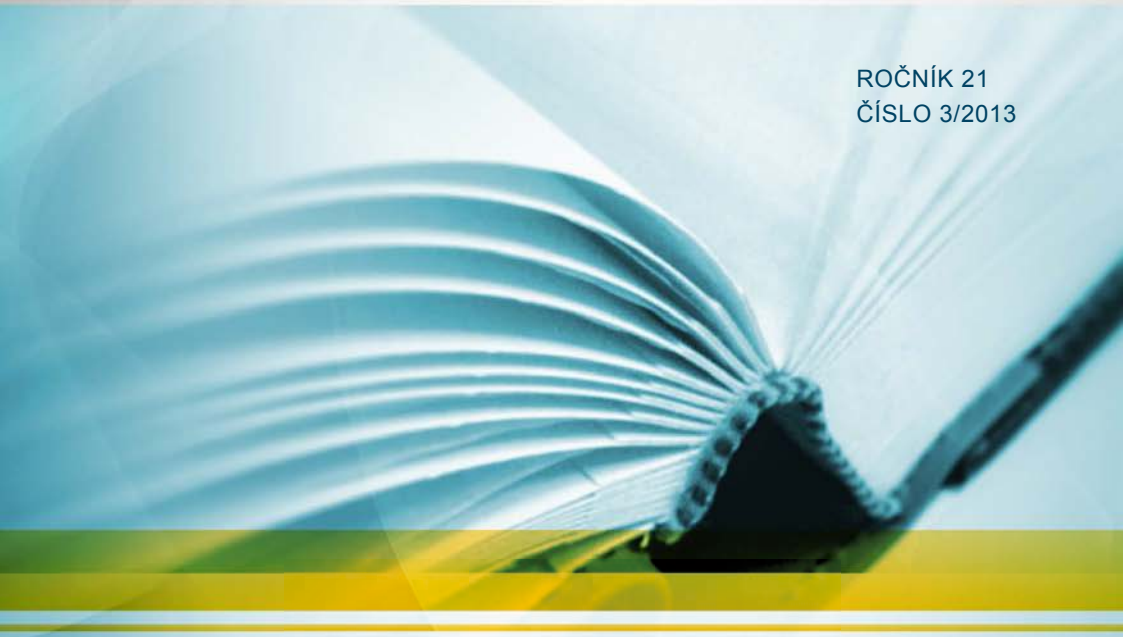

Slovenská asociácia knižníc

Bulletin Slovenskej asociácie knižníc

Ročník 21 číslo 3/2013

OBSAH / *TABLE OF CONTENTS*

Daniela Džuganová: Čitateľom bulletinu…/ To Bulletin Readers… /3

ČLÁNKY / *MAIN ARTICLES*

Peter Haľko: Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove jubilovala/ *University Library of University of Presov in Presov celebrated anniversary* /5

Daniela Džuganová: Rok 2013 a jubileá Univerzitnej knižnice Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach / *University Library of Pavol Jozef Safarik University in Kosice and the library's anniversaries in 2013* /10

Kamila Prextová: Mesiac autorského čítania už tretí rok aj v Košiciach / *Month of Author Readings already for the third time also in Kosice* /15

Predstavujeme nových členov SAK / *Introducing New SLA Members*

Milan Majerko: Takto sme začínali…Akademická knižnica Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši / *These were our beginnings… Academic library of theArmed Forces Academy in Liptovský Mikuláš* /19

INFORMÁCIE / *INFORMATION*

Ivana Gálusová: Význam internetu a sociálnych sietí a riziká pri ich využívaní / *The importance of the internet and the social media and the risks of using them* /21

Daša Filčíková: CYRILOMETODIADA – Kráľovná pisateľov Banskobystrického kraja / *CYRILOMETODIADA – Queen of writers of the Banská Bystrica region* /23

Daša Filčíková: Dni mesta - Detská knižnica pod altánkom / *Town Days - Children's Library under the gazebo* /23

Ivana Šipošová: Stonožka opäť vkráča do tried / *Stonožka walked into classrooms again* /25

Zuzana Martinkovičová: Knižnice pre budúcnosť – Budúcnosť pre knižnice / *Libraries for Future – Future for ibraries* /26

Poznáme knihovnícke periodiká? / *Do we know the librarian journals?*

Lenka Šimková: Časopis Čtenář se představuje v roce svých oslav / *Journal Čtenář presents itself in the year of its annivery* /27

Z našich vydaní / From our Editions

Lívia Koleková: Edičná činnosť Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave v rokoch 2011 a 2012 / *Publishing in Juraj Fándly Library of Trnava in years 2011 and 2012* /30

Zaujalo nás ..../ *What caught our attention*
Ivana Poláková: Matica v národe - Národ v Matici / *Matica in nation - Nation in Matica* /34

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / *INTERNATIONAL COOPERATION*
Alžbeta Martinická: Kvalitatívne a kvantitatívne metódy v knižniciach. 5. medzinárodná konferencia, 4.-7.6.2013, Rím / *Qualitative and quantitative methods in libraries. 5th International Conference, 4 - 7 June 2013, Rome, Italy* /35
Daniela Tóthová: EBLIDA – kampaň za e-knihy v európskych knižniciach / *EBLIDA – Campaign for e-books in European Libraries* /37

PERSONÁLIE / *PERSONALITIES*
-dr- : Jubilant Tibor Trgiňa / *Honoree Tibor Trgiňa* /43

ČITATEĽOM BULLETINU...

To čarovné obdobie pokoja a letného oddychu od práce má už väčšina z nás za sebou. Čakajú nás všedné, náročné ale i sviatočné pracovné dni. S tými sviatočnými sa v posledných dňoch akoby roztrhalo vrece. Mnohé verejné a akademické knižnice si pripomínajú svoje jubileá. Za akademické knižnice spomeniem Univerzitnú knižnicu Prešovskej univerzity v Prešove a Univerzitnú knižnicu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktoré sa s nami podelili o kúsok svojej histórie i súčasnosti. Ale pozvánky na mojom pracovnom stole na mnohé ďalšie oslavy v knižniciach hovoria o jubileách Krajskej knižnice Karola Kmeťka v Nitre, Knižnici a informačnom centre Stavebnej fakulty STU v Bratislave, Staromestskej knižnice v Bratislave; medzi nimi je aj pozvánka na výnimočnú narodeninovú oslavu novopostavenej Univerzitnej knižnice Katolíckej univerzity v Ružomberku, ktorá bude slávnostne otvorená 25. septembra. Rada spomeniem i slávnostné otvorenie Rakúskej knižnice na vlastnej univerzite, ktorá v jubilejný rok svojho 20-ročného pôsobenia pri Univerzitnej knižnici bola presťahovaná do nových moderných priestorov budovy Sokrates v „univerzitnom mestečku", či prístavbu Verejnej knižnice J. Bocatia, ktorá bola otvorem ako jeden z ostrovov kultúry v rámci „EHMK 2013".

A čo nájdete milí čitatelia v obsahu aktuálneho čísla knihovnického bulletinu? Zaujímavý sumarizujúci príspevok našej novej členky redakčnej rady Bulletinu SAK K. Prextovej o najväčšom stredoeurópskom literárnom festivale „Mesiaca autorského čítania", ktorý sa už po tretíkrát vrátil do Košíc. Festival je venovaný všetkým milovníkov písaného slova a kvalitnej literatúry. Organizujú ho Knižnica pre mládež mesta Košice, nakladateľstvo a kultúrna agentúra Větrné mlýny Brno a Miejska Biblioteka Publiczna we Wrocławiu s cieľom sprostredkovania poznania rôznych žánrov súčasnej domácej a zahraničnej literatúry susediacich štátov strednej Európy ako aj ich autorov. Kto mal možnosť zúčastniť sa osobne, iste neoľutoval. Výnimočná atmosféra v Bábkovom divadle svedčila o skvelých knihovníckych nápadoch. V tomto čísle predstavujeme aj novú členskú knižnicu asociácie, a to slovom a písmom. M. Majerku z Akademickej knižnice Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Ďalej Vám prinášame zaujímavé články o rizikách sociálnych sietí od I. Gálusovej, či dva články od D. Filčíkovej na tému „pisateľov“ Banskobystrického kraja a „Detskej knižnice pod altánkom“ z Lučenca. Prostredníctvom príspevku Z. Martinkovičovej nazrieme do budúcnosti knižníc našich najbližších kolegov v Českej republike. V nej aj zostaneme, a to prostredníctvom rubriky Poznáme knihovnícke periodiká? V nej totiž šéfredaktorka časopisu L. Šimková predstaví jubilujúceho Čtenáře.

S pozoruhodnými informáciami zo zahraničia sa s nami podelili A.Martinická a D. Tóthová. Zaspomínali sme si na životné jubileum generálneho riaditeľa Univerzitnej knižnice v Bratislave PhDr. Tibora Trgiňu.

Všetkým Vám prajem príjemné čítanie!

PhDr. Daniela Džuganová
predsedníčka SAK
daniela.dzuganova@upjs.sk

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA PREŠOVSKEJ UNIVERZITY V PREŠOVE JUBILOVALA / *UNIVERSITY LIBRARY OF UNIVERSITY OF PRESOV IN PRESOV CELEBRATED ANNIVERSARY*

Ing. Peter Haľko, Prešovská univerzita v Prešove
peter.halko@pulib.sk

Abstrakt: *This paper talks about the fifteenth anniversary of the University of Prešov in Prešov in context of its academic library activities, underlining the library's 60-years of tradition and existence in Prešov. It summarizes the library activities in the past 15 years, its material, human resources and spatial development, achieved quantitative indicators, completed projects and cooperation with various university and non-university institutions.*
Keywords: *academic library, anniversary, University of Prešov in Prešov*
Kľúčové slová: *akademická knižnica, jubileum, Prešovská univerzita v Prešove*

Uplynulý rok (2012 pozn. red.) bol pre *Prešovskú univerzitu v Prešove* (PU) rokom jubilejným, keďže bola zriadená zákonom č. 361/1996 Z. z. o rozdelení *Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach* s účinnosťou od 1.januára 1997, čo bolo naplnením niekoľko storočí trvajúceho úsilia Prešovčanov o etablovanie vlastnej univerzity. Zaväzovala ich k tomu vyše 300-ročná tradícia vysokoškolského vzdelávania, ktorej začiatky sú späté s Evanjelickým kolégiom. Univerzita počas svojho pôsobenia neraz preukázala svoju vitalitu a opodstatnenosť svojej existencie. Kým na začiatku svojej existencie mala PU v Prešove 5 590 študentov, v školskom roku 2012/2013 na jej ôsmich fakultách (*Filozofická fakulta, Gréckokatolícka teologická fakulta, Fakulta humanitných a prírodných vied, Fakulta manažmentu, Pedagogická fakulta, Pravoslávna bohoslovecká fakulta, Fakulta športu a Fakulta zdravotníckych odborov*) študovalo 10 079 študentov v 173 akredi-

tovaných študijných programoch. Spolu s dynamickým rozvojom univerzity sa rozvíjala aj jej akademická knižnica. Zároveň nesmieme zabúdať ani na bohatú históriu knižnice pred vznikom Prešovskej univerzity, keďže v roku 2012 sme si zároveň pripomenuli aj 60 rokov jej pôsobenia v Prešove.

Charakteristika knižnice

Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove (UK PU) rozvíja svoju činnosť na historickom základe rozvoja vzdelanosti a knižničnej kultúry regiónu a nadväzuje

na tradície založené *Kolegiálnou knižnicou* a *Eparchiálnou knižnicou*. V zmysle zákona č. 183/2000 Z. z. o knižniciach je UK PU akademickou knižnicou, takže poskytuje základné a špeciálne knižnično-informačné služby, ktoré sú bežné pre tento typ knižnice, a to predovšetkým zamestnancom a študentom PU.

Pracoviská knižnice:

- **UK1 –** Centrálna knižnica (Ul. 17. novembra 1, Prešov)
- **UK2 –** Knižnica Fakulty zdravotníckych odborov a Pravoslávnej bohosloveckej fakulty (Partizánska 1, Prešov)
- **UK3 –** Knižnica Gréckokatolíckej teologickej fakulty (Ul. biskupa Gojdiča 2, Prešov)

Základné kvantitatívne ukazovatele z r. 2012 (zaokrúhlene):

- 307 000 knižničných jednotiek (veľkosť fondu),
- 175 000 výpožičiek ročne (z toho 92 500 absenčných),
- 300 dochádzajúcich titulov periodík ročne,
- 300 študijných miest v 6 študovniach,
- 8 600 používateľov,
- 60 vydaných elektronických plnotextových dokumentov ročne (vytvorených na PU),
- 225 000 návštev webovej stránky knižnice (www.pulib.sk) a 180 000 prístupov do online katalógu,
- 300 000 € – ročné finančné náklady na činnosť knižnice (bez energií),
- 33 zamestnancov, z toho 29 odborných,
- 9 serverov, 77 počítačov a 12 terminálov (z toho 47 pre používateľov).

Dejiny knižnice pred vznikom PU v Prešove

Dejiny knižnice sú organicky späté s históriou pôsobenia vysokoškolských inštitúcií humanitného zamerania v našom regióne. Vznik knižnice sa datuje do roku 1949, keď bola vládnym výnosom založená v Košiciach *Pobočka Pedagogickej fakulty Slovenskej univerzity v Bratislave* (PF SU) a spolu s ňou vznikla aj knižnica pod názvom *Knižnica Pobočky Pedagogickej fakulty SU v Košiciach.* Prvá publikácia (M. M. Šejnman: *Vatikán 1948*) bola zaevidovaná v prírastkovom zozname knižnice 22. 7. 1949. Vládnym nariadením z 8. júla 1952 bola Pobočka PF SU premiestnená do Prešova. Týmto začala knižnica svoje pôsobenie v Prešove, pričom jej činnosť zabezpečovala 1 pracovníčka.

Dňa 1. 3. 1954 bol do knižnice na miesto vedúceho prijatý *JUDr. Vladimír Kováč* (knižnicu viedol do 31. 12. 1962), ktorý sa výrazne sa zaslúžil o vybudovanie knižnice a jej etablovanie medzi prešovskými akademikmi. Postupne narastal počet jej pracovníkov, knižničný fond, priestory a tým aj počet čitateľov, pre ktorých sa neustále rozširovali a skvalitňovali knižnično-informačné služby.

Dňa 1. 1. 1963 sa stal vedúcim knižnice *Jozef Tutoky, prom. fil.* (viedol ju do 14. 7. 1998). V tom čase mala knižnica 7 odborných pracovníkov, vo svojom knižničnom fonde evidovala takmer 145 000 zväzkov dokumentov a jej rozloha bola 617 m^2. Počas funkčného obdobia J. Tutokyho vývoj knižnice dynamicky pokračoval – knižničný fond, priestory knižnice a počet jej zamestnancov sa viac ako zdvojnásobili.

Knižnica v kontexte pätnástich rokov PU v Prešove

So zriadením *Prešovskej univerzity v Prešove* v roku 1997 knižnica dostala svoj dnešný názov *Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove*. V tom čase mala 18 pracovníkov (16 odborných), vo svojom knižničnom fonde evidovala takmer 303 000 dokumentov. Dňa 3. 9. 1998 bol prvým rektorom PU *prof. PhDr. Karolom Fečom, PhD.* menovaný za riaditeľa knižnice *Ing. Peter Haľko*, ktorý ju vedie aj v súčasnosti.

Univerzitné jubileum prináša so sebou aj priestor na malé obzretie sa za naplnením týchto rokov. Knižnica sa v tomto období musela vyrovnať nielen s novými úlohami a zmenami v rámci vlastnej inštitúcie, ale (ako aj ostatné knižnice) aj s prevratnými technickými a technologickými transformáciami (elektronizácia, štandardizácia, internetizáciaa pod.), ktoré nezvratne zmenili knižnice a ich služby.

Vzhľadom na neustály nárast počtu študentov a učiteľov na PU bolo nevyhnutné rozširovať predovšetkým priestorové kapacity UK PU, čo nebolo jednoduché a podarilo sa to komplexne realizovať najmä vďaka týmto projektom:

- **2002**: Rekonštrukcia Centrálnej knižnice (UK1)
- **2006**: Vybudovanie pracoviska UK2
- **2008**: Vybudovanie prístavby UK1 a vybudovanie pracoviska UK3

Rozšírením Centrálnej študovne UK1 (vybudovanie prístavby UK1) sa značne vylepšili aj podmienky na usporadúvanie rôznych podujatí (vernisáží, koncertov, knižných a umeleckých výstav, prezentácií a pod.), ktorých teraz, v spolupráci s ostatnými súčasťami univerzity, organizujeme vyše 50 ročne (bližšie na www.pulib.sk), čo je desaťnásobne viac ako v roku 1997. Výrazne sa pritom rozšírila spolupráca s umeleckými univerzitnými pracoviskami (literárnymi, hudobnými a výtvarnými), kde na účely prezentácií, koncertov a výstav využívajú veľkorysé priestory študovne nielen učitelia, ale aj študenti (literárne soireé, diplomové koncerty, výstava diplomových prác a pod.) Spolu s novými priestormi prišla zároveň vyššia kvalita poskytovania knižnično-informačných služieb podporená aj implementáciou viacerých informatických projektov, ktoré sú aktuálne dodnes.

Vymenujme aspoň najdôležitejšie z nich:

- Projekt ***KoLIN*** – implementácia knižnično-informačného systému ALEPH,
- Projekt ***PULIBnet*** – vybudovanie autonómnej počítačovej siete,
- Projekt ***Registrácia evidencie publikačnej činnosti PU*** – ProfLib,
- Projekt ***Elektronické publikovanie na PU – ELDOC***,
- Projekt ***Registrácia elektronických záverečných prác PU – EZP PU***.

Okrem uvedených projektov knižnica participovala a participuje aj na celouniverzitných projektoch (predovšetkým EÚ), resp. projektoch jednotlivých súčastí PU, ktorých cieľom bolo a je skvalitňovať vedecko-pedagogický proces, zlepšiť prístup k informačným zdrojom alebo rozširovať materiálovo-technickú základňu.

Knižnica rozvíjala a rozvíja spoluprácu aj s inými knižnicami, predovšetkým s knižnicami v regióne, ktoré sú jej najbližšie. V rámci profesných a akademických združení, sa pravidelne zapája do knižničných projektov a iných aktivít, zameraných na

skvalitňovanie služieb, digitalizáciu a získavanie informačných zdrojov a pod. Neoddeliteľnou súčasťou života knižnice sú pravidelné odborné aktivity, ktoré výraznou mierou prispievajú k budovaniu jej dobrého mena, ako napr.:

- od roku 1998 vydáva výročnú bibliografiu publikačnej činnosti zamestnancov PU, v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou od roku 2002 každoročne organizuje odborný bibliografický seminár Dni vedeckých knižníc.

Od roku 2005 knižnica participuje na vzdelávacom procese bakalárskeho študijného programu knižničné a informačné štúdiá (KIŠ), ktorý zabezpečuje *Katedra knižničných a informačných štúdií FF PU*. Študenti absolvujú v UK PU exkurziu, knižnično-informačnú prax a nezriedka je UK PU a jej služby témou ich seminárnych, či bakalárskych prác. V ostatných rokoch UK PU participovala aj s *Centrom celoživotného a kompetenčného vzdelávania PU* aj na menej tradičných vzdelávacích projektoch univerzity, ktorými sú *Prešovská detská univerzita* a *Univerzita tretieho veku*. Doterajšie vedenia *Prešovskej univerzity v Prešove*, ale aj vedenia jednotlivých fakúlt pochopili, že bez kvalitnej knižnice nemôže byť ani kvalitná univerzita. Preto sa v duchu hesla „*knižnica je srdcom univerzity*" snažili a snažia v rámci svojich možností podporovať jej rozvoj, aj preto obdobie od vzniku PU patrí k tým najsvetlejším etapám v histórii knižnice. Za to im patrí naša vďaka, pretože bez tejto podpory a intenzívnej spolupráce by napredovanie knižnice bolo nemožné. Okrem rôznych ocenení našej práce tak z univerzitného prostredia, ako aj z prostredia mimo PU (Akreditačná komisia, *Asociácia európskych univerzít*…) dynamický rozvoj knižnice dokazujú aj sumárne kvantitatívne ukazovatele dosiahnuté v uplynulých 15 akademických rokoch (zaokrúhlene):

- celkovo bolo realizovaných vyše 3,6 mil. výpožičiek, z toho viac ako 1 mil. absenčne,
- do knižného fondu bolo získaných a spracovaných viac ako 81,5 tis. kn. j.,
- bolo spracovaných takmer 40 000 publikačných jednotiek a vyše 24 000 ohlasov na ne,
- bolo realizovaných takmer 400 podujatí – literárnych, výtvarných, hudobných, knižných a i.

Kvantitatívny rast knižnice v tomto období však najlepšie ilustruje komparatívna tabuľka rokov 1997 a 2012

Prešovská univerzita v Prešove si jubileum pripomenula, ako je to v akademickom prostredí zvykom, aj vydaním pamätných publikácií, či rôznymi aktivitami a podujatiami (konferencie, semináre, prezentácie, výstavy...), pričom sa do týchto aktivít výrazne zapojila aj knižnica, či už ako ich organizátor alebo spoluorganizátor, napr.:

- *Web of Science na dlani* – seminár,
- *SCOPUS a SCIENCEDIRECT* – seminár,

	1997	2012
Plocha knižnice celkom (m^2)	1 318 m^2	2 643 m^2
Počet miest v študovniach	92	300
Náklady na nákup kn. fondu (€)	23 500	58 941
Ročný prírastok kn. jednotiek spolu	1 306	6 163
Ročný prírastok kn. j. kúpou	2	3 717
Počet absenčných výpožičiek	42 587	92 500
Počet prezenčných výpožičiek	65 047	175 314
Počet registrovaných čitateľov	4 379	8 577
Počet čitateľov v študovniach za rok	4 540	58 438
Počet PC (terminálov) + serverov	10 + 1	89 + 9
Počet zamestnancov	18	33

komparatívna tabuľka rokov 1997 a 2012

- *Komorný koncert CAMERATY ACADEMICA a jej hostí*,
- *Akademický Prešov* – 46. ročník súťaže umeleckej tvorivosti,
- *Dni vedeckých knižníc 2012* – seminár,
- *Výstava diel študentov Katedry výtvarnej výchovy a umenia FF PU*,
- *TAJM – výstava výtvarných diel Katedry hudobnej a výtvarnej výchovy PF PU*,
- *Univerzita v kontexte zmien* – medzinárodná vedecká konferencia,
- *15 rokov evidencie publikačnej činnosti PU* – výstava publikácií.

Okrem týchto podujatí knižnica pripravila pre svojich čitateľov v jubilejnom roku aj aktivity, ktorými sa snažila skvalitniť svoje služby. Za všetky uvedieme:

- vytvorenie novej webovej stránky knižnice www.pulib.sk,
- vytvorenie katalógu digitálnej knižnice (*ELDOC*).

Oslavy jubilea v knižnici vyvrcholili 14. 12. 2012 na spoločnom stretnutí zamestnancov UK PU s rektorom PU v Prešove *prof. RNDr. René Matlovičom, PhD.*, ktorý vo svojom slávnostnom prejave pripomenul bohatú históriu knižnice, vyzdvihol jej výsledky a prínos pre univerzitu v období rokov 1997 – 2012 a poďakoval jej zamestnancom za prácu odvedenú v prospech akademickej obce univerzity.

Za všetkými číslami a aktivitami, ktoré sú v príspevku uvedené, však stoja ľudia – knihovníci, bez ktorých by knižnica bola len prázdnym, bezduchým miestom. Za ostatných 15 rokov ich v knižnici pracovalo viac ako 60, niektorí len pár týždňov či mesiacov, 10 z nich pracuje v knižnici ne-

pretržite od vzniku univerzity až dodnes: **Ľudmila Baranová**, *Mgr. Mária Blaščáková, Ing. Peter Haľko, Mgr. Martina Haľková, Mária Ivanková, Mgr. Dana Kojnoková, Bc. Erika Koššalová, Mgr. Eva Maťufková, Irena Polčová a Anna* **Šutáková**.

Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove má bezpochyby bohatú históriu, na ktorú je právom hrdá a na ktorú sa snaží v svojím súčasným pôsobením dôstojne nadväzovať. Stále je vitálna a plná elánu, odhodlaná prijať ďalšie výzvy, ktoré na ňu čakajú a poskytovať svojim čitateľom čo najkvalitnejšie knižnično-informačné služby. Uplynulých šesť decénií jej pôsobenia, najmä jej pôsobenie od vzniku *Prešovskej univerzity v Prešove,* sú toho presvedčivým dôkazom.

Zoznam bibliografických odkazov

1. HAĽKO, Peter a Zuzana KARNIŠOVÁ, 2013. Pätnásťročie Prešovskej univerzity v Prešove v pôsobení jej akademickej knižnice. In: *Knižnica: revue pre knihovníctvo, bibliografiu, knižnú kultúru, informačné systémy a technológie, biografistiku, archív a múzeum knihy a literárnych pamiatok*. Roč. 14, č. 3, s. 27-32. ISSN 1335-7026.

2. *Prešovská univerzita v Prešove (1997–2012): pamätnica k 15. výročiu vzniku univerzity.* 2012. Zost. P. Kónya, E. Lukáč, K. Urmaničová, P. Haľko. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity. ISBN 978-80-555-0729-3.

Poznámka redakcie: Ide o skrátenú verziu príspevku, ktorý bol publikovaný v časopise Knižnica, 2013, roč. 14, č. 3, s. 28-32.

ROK 2013 A JUBILEÁ UNIVERZITNEJ KNIŽNICE UNIVERZITY PAVLA JOZEFA ŠAFÁRIKA V KOŠICIACH / *UNIVERSITY LIBRARY OF PAVOL JOZEF SAFARIK UNIVERSITY IN KOSICE AND THE LIBRARY'S ANNIVERSARIES IN 2013*

PhDr. Daniela Džuganová, Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach
daniela.dzuganova@upjs.sk

Abstract: *In 2013, the University Library of Pavol Jozef Safarik University in Košice, celebrates the 40. anniversary of its founding and the 20th anniversary of its separate branch, the Austrian library. This paper talks about the library's history and how it underwent an interesting path in an environment of classical university. This paper describes the library activities and achievements.*
Keywords: *: University Library of Pavol Jozef Safarik University in Košice, Austrian Library in Košice, the University Library Strategic Plan, academic libraries*
Kľúčové slová*: Univerzitná knižnica Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Rakúska knižnica v Košiciach, strategický plán Univerzitnej knižnice, akademické knižnice.*

Každé výročie je tou vhodnou príležitosťou zamyslieť sa, zaspomínať. Nie je tomu inak ani v prípade Univezitnej knižnice Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach (ďalej UK). Mala k tomu výnimočnú príležitosť a to celkom nedávno. 16. septembra 2013 pri príležitosti slávnostného otvorenia školského roka 2013/2014, kedy bola pre-

strihnutá páska novootvorenej budovy Sokrates vo vznikajúcom univerzitnom mestečku priamo v centre mesta Košice.

Súčasťou budovy Sokrates je aj Rakúska knižnica v Košiciach, ktorá bola otvorená v októbri 1993 ako verejná knižnica a stala sa samostatnou organizačnou súčasťou UK.

Rakúska knižnica je podporovaná Rakúskym ministerstvom zahraničných vecí a Rakúskym kultúrnym fórom pri Rakúskom veľvyslanectve v Bratislave. Je jednou z vyše 50 rakúskych knižníc, ktoré vo viac ako 20 krajinách strednej, východnej a juhovýchodnej Európy a v niektorých oblastiach Ázie sprístupňujú širokej verejnosti kultúru, dejiny a geografiu Rakúska.

Svojim fondom sa Rakúska knižnica zameriava na knižnú literatúru rakúskych autorov, literatúru dotýkajúcu sa svojim obsahom Rakúska, ale aj na odborné publikácie z oblastí dejín, práva, germanistiky, medicíny, psychológie, filozofie, ekonomiky, politiky a iných oblastí. Ponúka niektoré aktuálne periodiká a audiovizuálny materiál a jej fond je pravidelne dopĺňaný, pričom je prístupný verejnosti prostredníctvom on-line katalógu. Knižničné jednotky sú získané darom od Ministerstva zahraničných vecí Rakúska. Medzi hlavné objekty záujmu činnosti Rakúskej knižnice ako verejnej knižnice patria nielen základné, stredné školy a univerzity východoslovenského regiónu, ale aj spolupráca s inými kultúru a vzdelanosť podporujúcimi inštitúciami. Medzi jej formy práce patria prezentácie kníh, autorské čítania, filmové prezentácie, výstavy, exkurzie, prezentácie na rôzne témy, konverzačné hodiny v nemčine a tiež súťaže a semináre.

Dôstojné priestory pre Rakúsku knižnicu sú teda pekným darčekom pre jej pracovníkov a návštevníkov pri príležitosti 20. výročia jej vzniku.

Rok 2013 je jubilejným aj pre samotnú UK, ktorá si pripomína 40. výročie svojho vzniku. Svoju činnosť začala v roku 1973 po zlúčení troch fakultných knižníc - Ústrednej knižnice Lekárskej fakulty, Ústrednej knižnice Prírodovedeckej fakulty a Ústrednej knižnice Filozofickej fakulty a Pedagogickej fakulty so sídlom v Prešove, ktoré boli v tom čase súčasťou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika. V období svojho vzniku niesla knižnica názov „Ústredná knižnica a Študijné a informačné stredisko UPJŠ v Košiciach".

V počiatkoch existencie knižnice bola väčšina knižničného fondu pre košické fakulty uložená v budove na Komenského ulici a časť sa nachádzala na Februárovom námestí. V roku 1992 sa Ústredná knižnica UPJŠ premenovala na Univerzitnú knižnicu UPJŠ v Košiciach a presťahovala sa do budovy na Garbiarskej 14, kde sídlilo do roku 2007 jej riaditeľstvo, Prírodovedecká knižnica UK i výpožičky pre Právnickú knižnicu a knižničný depozit, zatiaľ čo sa časť knižničného fondu pre Lekársku fa-

kultu dislokovala do jej nových priestorov v budove na Triede SNP 1. V roku 2006 sa presťahovalo riaditeľstvo knižnice s centrálnymi odbornými referátmi dočasne do priestorov Lekárskej knižnice na Triede SNP a o rok neskôr sa presťahoval knižničný fond a depozit Prírodovedeckej knižnice do zrekonštruovaných priestorov bývalej kuchyne a jedálne vysokoškolských internátov na Medickej 6. Vznik Filozofickej fakulty UPJŠ si v tom istom roku vyžiadal vznik Filozofickej knižnice UK, ktorá začala svoju činnosť v priestoroch fakulty na Petzvalovej 6 v provizórnych podmienkach.

Vďaka podpore z univerzitného projektu realizovaného zo štrukturálnych fondov EÚ sa v januári 2010 začala rekonštrukcia jedného z objektov pre potreby Filozofickej knižnice v areáli bývalej detskej nemocnice na Moyzesovej 9, ktoré univerzita získala do vlastníctva. V lete 2010 sa fond Filozofickej knižnice presťahoval do nových zrekonštruovaných priestorov na Moyzesovej 9 -budova *Gutenberg*, kde boli súčasne vytvorené dôstojné podmienky pre sídlo riaditeľstva UK a centrálnych odborných pracovísk - Oddelenia informačných technológií, Oddelenia knižničných procesov a fondov, Útvaru edičnej činnosti.

Akademické knižnice zohrávajú kľúčovú úlohu v „živote" univerzít, v podpore učenia, vzdelávania i vo výskume. Majú za úlohu uchovávať a bibliograficky registrovať kvalifikačné práce, spracúvať publikačnú činnosť, zúčastňovať sa na tvorbe, udržiavaní a sprístupňovaní súborných katalógov knižníc, podieľať sa na informatickej výchove poslucháčov vysokých škôl, orientovanej najmä na využívanie elektronických informačných zdrojov a podobne. Preto si UK definovala svoje poslanie ako podporu výučby, pedagogického a vedecko-výskumného procesu na UPJŠ a vytváranie podmienok pre podporu všetkých foriem vzdelávania a štúdia na univerzite. UK plní toto poslanie tvorivým využívaním informačných zdrojov a technológií pre komunitu univerzity, poskytovaním konzultácií, dokumentov a informácií, odborných znalostí personálu i zariadení na podporu výučby, vzdelávania a výskumu.

UK sa postupne dislokovala na jednotlivé fakulty, aby slúžila potrebám akademickej obce čo najbližšie a čo najlepšie. V priebehu rokov modernizovala a obnovovala nielen svoje knižničné fondy, ale aj interiérové prostredia jednotlivých pracovísk za aktívnej podpory UPJŠ v Košiciach a jej jednotlivých fakúlt.

- **V lete 1984** bolo otvorené pracovisko Lekárskej knižnice v budove na Triede SNP 1.
- **Na jeseň 1992** bolo v budove Právnickej fakulty na Kováčskej 26 otvorené pracovisko Právnická študovňa.
- **V máji 1993** bolo otvorené pracovisko UK študovňa pre Prírodovedeckú fakultu na Jesennej 5.; od **októbra 1996** začala študovňa poskytovať svoje služby v zrekonštruovaných priestoroch kaplnky sv. Angely Merici v Parku Angelinum 9.
- **Vo februári 2004** vzniklo nové pracovisko Študovňa na FVS na Popradskej 66 na 1. poschodí budovy. 20.9.2004 bola študovňa presťahovaná a nanovo otvorená na prízemí tej istej budovy.
- **V septembri 2005** slávnostne začalo svo-

ju činnosť pracovisko Právnická knižnica v nových zrekonštruovaných priestoroch Právnickej fakulty na Kováčskej 26.

- **V novembri 2007** v zrekonštruovaných priestoroch Študentských domovov a jedální na Medickej 6 začalo poskytovať služby používateľom UK jej nové pracovisko Prírodovedecká knižnica.
- **20.9.2010** sa uskutočnilo slávnostné otvorenie nových priestorov Filozofickej knižnice a riaditeľstva UK v areáli na Moyzesovej 9 – budova *Gutenberg*.
- **16.9.2013** sa koná slávnostné otvorenie nových priestorov Rakúskej knižnice v areáli na Moyzesovej 9 – budova *Sokrates*.

Rozsahom a kvalitou sprístupňovaných informačných zdrojov a služieb prispieva Univerzitná knižnica UPJŠ v Košiciach k dosiahnutiu kvalít takzvanej výskumnej univerzity porovnateľnej s vysokými školami vo svete. Pre všetky dislokované pracoviská na fakultách zabezpečuje širokú škálu služieb: registráciu nových používateľov; absenčné výpožičné služby vrátane rezervácie, upomínania a náhrad stratených resp. poškodených dokumentov; prezenčné výpožičné služby; konzultačné, informačné a digitálne referenčné služby; rešeršné služby; medzikniznicnú výpožičnú službu a medzinárodnú medzikniznicnú výpožičnú službu; katalogizáciu publikačnej činnosti zamestnancov UPJŠ, triedenie a archivovanie publikovaných prác, výstupy podľa požiadaviek jednotlivcov, katedier (pracovísk) a fakúlt; akvizíciu nových prírastkov; akvizíciu, priebežnú evidenciu a katalogizáciu periodík a tiež poskytovanie reprografických služieb, skenovacie služby a tlač dokumentov.

K 31.12.2012 obsahoval knižničný fond UK 228 095 knižných jednotiek. Počet registrovaných používateľov bol 9 333, počet absenčných výpožičiek 83 361 a počet prezenčných výpožičiek 285 956. V UK je k dispozícii 66 počítačov a sieť wifi. UK prevádzkuje KIS Aleph. Na nákup knižničného fondu UK získala v danom roku 150 469 eur. Činnosť UK zabezpečuje 37 zamestnancov. Sú to odborníci na svojom mieste. Sú flexibilní, vzdelávajú sa, sú vyzbrojení odbornými znalosťami, motivačne naladení a inovatívne zmýšľajúci. Stabilný kolektív zamestnancov UK predstavuje najdôležitejší prvok úspešnosti univerzitného pracoviska, poskytujúceho služby na 7 dislokovaných miestach. Súčasťou UK je Európske informačné centrum a Útvar edičnej činnosti, ktorý zabezpečuje vydavateľské aktivity fakúlt, pracovísk i samotnej univerzity (v roku 2012 vydal pod hlavičkou univerzity 222 titulov kníh a periodických publikácií).

Cieľom strategického plánu UK na roky 2012-2017 je poskytnúť zámery rozvoja akademickej knižnice v súlade s celosvetovými trendmi v oblasti knihovníctva. To znamená vybudovať modernú vysokoškolskú digitálnu knižnicu, ktorá bude schopná plniť nielen klasické knihovnícke služby, ale zároveň pripravovať používateľov pre vstup do virtuálneho sveta informácií. Pod vybudovaním digitálnej knižnice sú chápané také organizačné, technické a technologické riešenia a usporiadania informačných zdrojov (digitálnych katalógov, báz dát, digitálnych a klasických dokumentov), ktoré:

- umožnia všetkým študentom a učiteľom v ktoromkoľvek čase univerzálny prístup prostredníctvom efektívnych informač-

ných technológií ku kvalitným vzdelávacím informačným zdrojom knižnice zo svojich učební, kancelárií, domovov a vzdialených miest prostredníctvom počítačovej siete

- umožnia používateľom rezervovať si dokumenty aj vo vzdialených knižniciach a ich doručenie prostredníctvom siete (digitálne dokumenty) alebo poštou (klasické dokumenty)
- prepoja digitálne katalógy, bázy údajov resp. digitálne dokumenty viacerých knižníc do virtuálnych báz údajov, ktoré sa používateľovi budú javiť ako jedna báza s rovnakým prístupovým mechanizmom
- prepoja dislokované knižnice a informačné zdroje mimo univerzity

Univerzitná knižnica zabezpečuje kvalifikovaný a efektívny prístup ku všetkým informačným zdrojom prostredníctvom špecialistov orientujúcich sa vo vednom odbore, pre ktorý poskytujú služby, a v nástrojoch vyhľadávania zdrojov na internete. Pre vedeckých a výskumných pracovníkov alebo používateľov výsledkov výskumu a vývoja je multifunkčným servisným centrom umožňujúcim na jednom mieste získať všetky dostupné informácie v danom odbore.

Lekárska knižnica UK UPJŠ

Prírodovedecká knižnica UK UPJŠ

Právnická knižnica UK UPJŠ

Prírodovedecká knižnica_študovňa UK UPJŠ

Vestibul Filozofickej knižnice UK UPJŠ

Ostáva mi veriť, že Univerzitnú knižnicu Univerzity Pavla Jozefa Šafárika čakajú ďalšie úspešné roky. Že bude pretrvávať záujem univerzity o rozvoj univerzitného pracoviska, ktoré sa za 40 rokov vypracovalo na moderné informačné centrum univerzity. Že „srdce univerzity", ako ho nazýva súčasný rektor prof. MUDr. Ladislav Mirossay, DrSc. bude biť rovnako intenzívne, ak nie silnejšie.

MESIAC AUTORSKÉHO ČÍTANIA UŽ TRETÍ ROK AJ V KOŠICIACH/ *MONTH OF AUTHOR READINGS ALREADY FOR THE THIRD TIME ALSO IN KOSICE*

PhDr. Kamila Prextová, Knižnica pre mládež mesta Košice
kamila.prextova@gmail.com

Abstract: *Month of Author Readings is the largest Central European literary festival. The goal of this project is to bring understanding of the different genres of contemporary literature. Traditionally, readings include two main fields. One field is represented by the Slovak and Czech literature and the other field belongs to the festival guest of honour. This year, the festival visitors were able to enjoy literature from German-speaking countries, particularly authors from Germany, Austria, Switzerland and Luxembourg.*
Keywords: *European Capital of Culture, Kosice, culture, literature, projects*
Kľúčové slová: *Európske hlavné mesto kultúry, Košice, kultúra, literatúra, projekty*

Charakteristika festivalu

Mesiac autorského čítania patrí medzi kľúčové projekty Európskeho hlavného mesta kultúry – Košice 2013. Jeho cieľom je ponúknuť obyvateľom a návštevníkom mesta Košice špecifický formát literárneho festivalu; je venovaný všetkým milovníkom písaného slova a kvalitnej literatúry. Organizátormi sú Knižnica pre mládež mesta Košice, nakladateľstvo a kultúrna agentúra Větrné mlýny Brno a Miejska Biblioteka Publiczna we Wroclawiu. Projekt finančne podporili Ministerstvo kultúry SR v rámci dotačného systému Európske hlavné mesto kultúry 2013 –Košice. Záštitu nad festivalom prevzal primátor mesta Košice Richard Raši.

Festival vznikol v Brne v roku 2000 a od roku 2011 prebieha deň po dni v štyroch mestách -v Brne, Košiciach, Ostrave a Wroclawi. Šnúra autorských čítaní štartuje v Brne, po nej autori cestujú do Košíc. Autorské čítania u nás prebiehali každý deň od 2. júla do 1. augusta 2013 so začiatkom o 18.00 hod. v priestore Ostrova kultúry – otvorenej zóny III – Bábkového divadla na Alžbetinej ul. v Košiciach. Úryvky z diel autorských čítaní v nemeckom jazyku preložené do slovenčiny alebo češtiny boli premietané súvislé s čítaním nemecky hovoriaceho autora. Moderátor večera tlmočil do slovenčiny a nemčiny celý dialóg s autorom. Z Košíc obaja autori vycestovali nasledujúci deň do Ostravy. Poľské mesto Wroclaw namiesto niektorých slovenských alebo českých spisovateľov hostí svojich domácich autorov.

Hostia festivalu

Na festivale sa predstavilo až 62 slovenských, českých, nemeckých, luxemburských, švajčiarskych a rakúskych spisovateľov. Kto všetko autorsky vystúpil? Oľga a Ľubomír Feldek, rakúska spisovateľka a publicistka Marianne Gruber, český prozaik Marek Šindelka, nemecký autor Falko Hennig, český spisovateľ Martin Ryšavý, rakúsky autor Michael Donhauser, slovenský prozaik a režisér Peter Krištúfek, nemecký básnik Bas Bottcher, slovenská prozaička Ivana Dobrakovová, mladý nemecký prozaik Andreas Stichman, slovenský prozaik Marek Vadas, nemecký novinár a textár Olaf Nagele, český prozaik a básnik Jaromír Typlt, nemecký prekladateľ a básnik Steffen Popp, český spisovateľ a herec Arnošt Goldflam, nemecký básnik a prozaik Bernhard Setzwein, slovenský prozaik Peter Pišťanek, nemecká novinárka a prozaička Angelika Overath, český prozaik Miloš Doležal, popredný švajčiarsky románopisec Urs Faes, slovenský spisovateľ Péter Hunčík, nemecká prozaička Peggy Madler, český spisovateľ Karek Steigerwald, nemecká poetka a performerka Martina Hefter, český básnik Jaroslav Rudiš, nemecký prozaik Martin Becker, slovenský básnik Ján Litvák, rakúsky spisovateľ a cestovateľ Franz Hammerbacher, prozaik, básnik a dramatik Pavel Kohout, nemecká prozaička Tanja Duckers, český prozaik a básnik Eugen Brickius, nemecká prozaička Judith Zander, český spisovateľ Pavel Trtílek, luxemburský prozaik Nico Helminger, mladá slovenská poetka Nóra Ružičková, luxemburská spisovateľka a publicistka Collete Mart, popredný český básnik a prekladateľ Milan Dežinský, nemecký básnik Dalibor Markovič, slovenský prozaik Stanislav Rakús, český prozaik Emil Hakl, rakúsky spisovateľ Miachel Stavarič, slovenský prozaik a scenárista Víťo Staviarsky, švajčiarska prozaička Verena Stossinger, český prozaik a básnik Jiří Hájiček, rakúsky prozaik Christofer W. Bauer, slovenský prozaik Pavol Rankov, nemecká poetka Daniela Seel, český undergroundový básnik Pavel Zajíček, švajčiarsko-slovenská prozaička Irena Brežná, slovenská prozaička Inge Hrubaničová, nemecká prozaička Kathrin Schmidt, slovenský prozaik Jaroslav Rumpli, nemecká autorka Emma Braslavsky, česká spisovateľka a scenáristka Petra Soukupová, rakúsky prozaik Jozef Haslinger, mladá česká prozaička Petra Hulová, známy nemecký prozaik a publicista Robert Menasse, česká dramaturgička a prozaička Lenka Lagronová, mladý švajčiarsky prozaik Roman Graf, český básnik, prozaik a performer Patrik Linhart, nemecký prozaik Gregor Sander.

Spomeniem významné ocenenia aspoň niektorých

Tridsaťjeden večerov prinieslo aj veľa ocenených autorov a ich diel. Miloš Do-

ležal za životopis farára Josefa Toufara „Jako bychom dnes zemřít měli“ získal v ankete Lidových novin ocenenie *Kniha roka 2012*. Petra Soukupová je *laureátka Ceny Jiřího Ortena* v r. 2008 a Magnesia litera v r. 2010. Petra Hulková je držiteľka ceny *Magnesia litera* za objav roka. Gregor Sander za poviedkový súbor Zimné ryby (2011) získal *Cenu 3-sat*. Marek Vadas v roku 2007 získal podľa odbornej poroty za zbierku poviedok Liečiteľ *cenu Anasoft Litera* za najlepšiu knihu. Jaroslav Rumpli je finalista súťaže Anasoft Litera v roku 2009 a 2011. Luxemburský spisovateľ Nico Helminger je *laureát prestížnej Ceny Battyho Webera*. Angelika Overath získala cenu za nezávislú žurnalistiku. Niekoľkokrát ocenený Emil Hakl, ktorého novela „O rodičích a dětech“ dostala nielen cenu Magnesia litera, ale bola aj úspešne sfilmovaná. Jiří Hájiček je nositeľom tohtoročnej ceny Magnesia litera. Nespomenula som zámerne všetkých ocenených autorov, lebo aj tak by som určite na niektorého zabudla. Toto je len taká kvapka v mori z ocenení zúčastnených autorov.

Čo všetko na seba prezradili **alebo neprezradili, čo nás prekvapilo....**

Maratón autorských čítaní odštartoval 2. júla 2013. Prvý večer festivalu patril všestranne nadanému spisovateľovi, dramatikovi, prekladateľovi a inovátorovi detskej literatúry v jednej osobe, Ľubomírovi **Feldekovi**. Sprevádzala ho jeho manželka Oľga, novinárka, scenáristka, dramaturgička a humoristka. Moderátori večera Markéta a Marián Andričíkovci ich uviedli slovami: „Literárna tvorba pána Feldeka je taká rozsiahla, že hodina, ktorú máme dnes večer k dispozícii by nestačila.“ Kvalitu úvodného večera doplnila jedna z najvýznamnejších osobností rakúskej literárnej scény, moderátorka a redaktorka **Marianne Gruber**, ktorú doma považujú za akúsi veľvyslankyňu rakúskej literatúry. Marianne na seba prezradila, že keď tvorí, tak jej sedí na písacom stroji plyšový medvedík koala a diktuje jej, čo má písať.

Deň po dni s nami trávili návštevníci literárne večery, mali si možnosť vypočuť autentické autorské čítania a dozvedieť sa čo to aj z ich súkromného a spisovateľského života. **Falko Hennig** priniesol so sebou vlastnú návštevnú knihu zo svojich literárnych večerov, do ktorej sme mali všetci nakresliť svoj autoportrét a podpísať sa. Zakladateľ Slam Poetry v Nemecku **Bas Bottcher** nám predstavil túto zaujímavú formu umenia. **Marek Vadas** ako dieťa navštevoval pobočku Knižnice pre mládež mesta Košice. Zaujímavosťou je, že v súčasnosti pôsobí aj ako poradca kráľa v Afrike, v kamerunskom Nyenjei. Spisovateľ, herec a dramatik **Arnošt Goldflam** sa nám zdôveril aj so súkromným životom. Prezradil, že s manželkou má spoločné nielen deti, ale aj knihy, že modrá a tmavovínová sú jeho obľúbené farby a že doma by chcel mal rybičky, lebo s nimi netreba nikde chodiť. Pracovný život **Pétra Hunčíka** je plnohodnotný na zážitky vyplývajúce z jeho rôznych profesií: od poradcu prezidenta Václava Havla, povolania interného lekára, psychiatra a najnovšie „urovnávača“ konfliktov v rozličných častiach sveta. **Ján Litvák** pracuje ako jazykový korektor a redaktor, a práve pri čítaní cudzích textov často natrafí na zaujímavé slovné spojenia, ktoré si zapisuje. Niektoré pisateľské

šantenie škriatkov nám prečítal. **Franz Hammerbacher** je kaprálom rakúskej armády a pôsobil v mierových misiách. Ako jediný vlastní „psie známky". Berlínčanka **Tanja Duckers** si pre svoje písanie vymyslela tajné písmo, aby mohla písať kdekoľvek a takto si chránila svoje myšlienky pred zvedavými pohľadmi. Ukážky z nich sú použité na obálkach niektorých jej kníh. Tanja každoročne organizuje autorské čítania známych a začínajúcich autorov. Výťažok z nich venuje na zimnú pomoc pre bezdomovcov. **Pavol Rankov** s úsmevom zaspomínal na neúspechy svojich básnických prvotín v časopise Dotyky: „Poslal som hneď desať básní, osem hneď zamietli ako absolútne nepoužiteľné, jedna vraj aj mala vhodnú tému, ale chýbala jej kvalita a tá posledná mala dodržaný rytmus iba v jednom riadku". **Josef Haslinger** prežil s rodinou v roku 2004 ničivé tsunami v Thajsku. Zážitky z neho opísal o tri roky neskôr v diele „Phi Phi Island". Záverečný večer festivalu patril **Gregorovi Sanderovi**, ktorý je považovaný za majstra literárneho minimalizmu a **Patrikovi Linhartovi**. Patrik je všestranný umelec, ktorý publikuje pod rôznymi pseudonymami. Je súčasne spisovateľom, výtvarníkom, performerom a mystifikátorom. Svoje ukážky čítal a vyberal len podľa reakcií publika.

Absolútna bodka za festivalom

5. august bol spomienkový a rozlúčkový. Spomínali sme na predošlé ročníky a lúčili sa s Mesiacom autorského čítania 2013. Spomínali sme už v nových priestoroch v areáli Kasárne/Kulturpark. O zážitky, skúsenosti a postrehy sa prišli podeliť zástupcovia zo všetkých usporiadateľských miest, z Brna, Ostravy a poľskej Wroclawi, zástupcovia mesta Košice a Európskeho hlavného mesta kultúry – Košice 2013, n.o. V rámci večera sa premietali festivalové fotky z jednotlivých miest a ročníkov a krátky film Knižnice pre mládež mesta Košice z tohtoročného festivalu. Večer spríjemnila svojím hudobným vystúpením Katka Koščová.

Priemerná návštevnosť jednotlivých autorských čítaní bola cca 40 divákov. Boli autori, na ktorých došlo viac ako 100 divákov – manželia Feldekovci, Pavel Kohout, Pavel Zajíček a iní. Celkový počet odhadujeme na 1200 až 1500 divákov. Väčšina divákov bola stabilná, mnohí z nich sa zúčastnili aj všetkých literárnych večerov.

Zaznamenali sme aj zahraničných návštevníkov.

Festival svojím medzinárodným rozsahom pomohol mnohým za mesiac urobiť si obraz o súčasnej slovenskej, českej literatúre a literatúre nemecky hovoriacich krajín (Nemecka, Luxemburska, Rakúska a Švajčiarska).

Dovidenia o rok milovníci literatúry a literárneho festivalu Mesiac autorského čítania. Už teraz sa tešíme na jeho nový ročník.

PREDSTAVUJEME NOVÝCH ČLENOV SAK

TAKTO SME ZAČÍNALI ... AKADEMICKÁ KNIŽNICA AKADÉMIE OZBROJENÝCH SÍL GEN. M. R. ŠTEFÁNIKA V LIPTOVSKOM MIKULÁŠI / *THESE WERE OUR BEGINNINGS… ACADEMIC LIBRARY OF THEARMED FORCES ACADEMY IN LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ*

Základy súčasnej akademickej knižnice boli položené už v roku 1950. Jej história bola úzko spätá s históriou vzniku vojenského školstva v Liptove. Za celé toto obdobie, ktoré úzko súvisí aj so vznikom vysokoškolského štúdia, prešla akademická knižnica mnohými zmenami. Boli to tieto vojenské vzdelávacie zariadenia v Liptovskom Mikuláši a ich postupná profilácia na vojenské vysokoškolské štúdium v Liptove:

Letecké technické učilište (1950 - 1960),

Technické učilište (1960 - 1973),

Vysoká vojenská technická škola (1973 – 1993),

Vojenská akadémia (1993 - 2004).

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika (september 2004)

Rozkazom prezidenta republiky č. 08 zo dňa 28.6.1972 bola zriadená v Liptovskom Mikuláši Vysoká vojenská technická škola (ďalej len VVTŠ), ktorá po náročných prípravách začala svoju vysokoškolskú výučbu od 1. 9. 1973. V organizačnej štruktúre zriadila technickú knižnicu, ktorá sa v roku 1977 rozdelila na dve knižnice:

študijnú vedeckú knižnicu,

osvetovú knižnicu.

Rozdelením technickej knižnice sa rozdelil aj knižničný fond.

Dňom 1. 9. 1993, zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 185/1993 Z. z., bola VVTŠ pretransformovaná na Vojenskú akadémiu a v jej organizačnej štruktúre bola zriadená vedecká knižnica. Vznikli nové študijné odbory, ktoré sa tu doposiaľ nevyučovali. Skladba študijného fondu sa svojím zložením prispôsobila novej profilácii školy. V roku 1995 začala s automatizáciou knižničných a informačných služieb. Bol zakúpený knižničný automatizovaný systém „LIBRIS“, ktorý bol prispôsobovaný na podmienky vojenskej vysokej školy.

V roku 2002 prebehla ďalšia transformácia ozbrojených síl a vojenského školstva, v rámci ktorého bola v organizačnej štruktúre Vojenskej akadémie - prorektora pre vedeckú činnosť zriadená akademická knižnica.

Zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 455/2004 Z. z. s účinnosťou od 1. septembra 2004 bola nástupkyňou Vojenskej akadémie zriadená Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika (ďalej len AOS) a v jej organizačnej štruktúre prorektora pre vedu a zahraničné vzťahy akademická knižnica.

Skladba knižničného fondu sa svojím zložením prispôsobila novej profilácii - na vysokoškolské štúdium a ďalšie kariérne vzdelávanie profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR.

V roku 2004 - 2005 bola vykonaná rekonštrukcia priestorov akademickej knižnice.

Koncom roka 2005 bola podaná prihláška do konzorcia KIS 3G - spolupráca na projekte automatizácie knižníc SR. Od tejto doby sa začali prípravy na konverziu záznamov (vtedy už prakticky nevyhovujúceho Librisu), do nového knižnično-informačný systému VIRTUA.

Od roku 2006 akademická knižnica sprístupňuje svoj katalóg cez portál Slovenská knižnica a podieľa sa na tvorbe virtuálneho súborného katalógu. Fond tvorí: 282 422 k. j. – 47 070 titulov.

1. 9. 2013 si súčasná akademická knižnica pripomenula 40-te výročie svojho vzniku, prvej vojenskej vysokoškolskej knižnice.

Hlavným poslaním Akademickej knižnice AOS (www.akaos.sk) je knižnično-informačné zabezpečenie činností v oblasti vzdelávania, vedy a techniky pre vedecko-pedagogický zbor AOS, študentov AOS, študentov kurzov, príslušníkov Ozbrojených síl SR.

Nakoľko akademická knižnica patrí do organizačnej štruktúry rezortnej vysokej školy, knižničný fond sprístupňuje i ostatnej verejnosti a zmluvným partnerom AOS len za podmienok, ktoré sú stanovené v Knižničnom a výpožičnom poriadku AOS.

Sídlo akademickej knižnice je v Akadémii ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši.

Ing. Milan Majerko
Akademická knižnica
Akadémie ozbrojených síl
gen. M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš
milan.majerko@aos.sk

VÝZNAM INTERNETU A SOCIÁLNYCH SIETÍ A RIZIKÁ PRI ICH VYUŽÍVANÍ / *THE IMPORTANCE OF THE INTERNET AND THE SOCIAL MEDIA AND THE RISKS OF USING THEM*

29. mája 2013 sa v aule Trnavskej univerzity uskutočnilo odborné podujatie **„Význam internetu a sociálnych sietí a riziká pri ich využívaní“**, ktoré bolo zamerané na zvyšovanie odbornej úrovne pracovníkov knižníc v oblasti prevencie vzniku patologických javov pri sprístupňovaní verejného internetu. Podujatie zorganizovala Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave v spolupráci s Krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníkov, Slovenskou asociáciou knižníc a Trnavskou univerzitou. Seminár finančne podporili Ministerstvo kultúry SR v rámci Dotačného programu na podporu projektov v roku 2013 a Slovenská asociácia knižníc v rámci grantového programu Partnerstvo.

Odborný seminár bol určený pre pracovníkov KJF v Trnave, pracovníkov verejných knižníc a členov Spolku slovenských knihovníkov. Úvodné slovo patrilo PhDr. Zuzane Martinkovičovej, riaditeľke Univerzitnej knižnice Trnavskej univerzity, ktorá privítala účastníkov seminára a popriala im príjemnú pracovnú a tvorivú atmosféru. Podujatie moderovala Mgr. Lívia Koleková, riaditeľka KJF v Trnave a súčasne aj predsedníčka Krajskej pobočky Spolku slovenských knihovníkov v Trnave.

S úvodným príspevkom **Internet vo verejných knižniciach TTSK** vystúpila Mgr. Emília Dolníková. V rámci tohto príspevku odznela informácia o sprístupňovaní verejného internetu vo verejných knižniciach TTSK, stav vybavenia verejných knižníc počítačmi a pripojenia na internet, ako aj skúsenosti pracovníkov knižníc s poskytovaním tejto služby. Autorkami príspevku boli Mgr. Ivana Gálusová, ktorá spracovala informácie o stave poskytovania služby v knižniciach TTSK a Mgr. Emília Dolníková, ktorá vypracoval informáciu o sprístupňovaní internetu v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave.

Mgr. Zuzana Hamadová vystúpila s prezentáciou **Internet ako zdroj informácií, kontaktov a rizík v dnešnej spoločnosti u mladých ľudí,** ktorého spoluautorkou bola aj PhDr. Iveta Malá. Obe autorky pracujú ako poradenské psychologičky v Centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Šali. Cieľom prezentácie bol pohľad na využívanie internetu mladými ľuďmi, ktorý je na jednej strane už nevyhnutnosťou, na strane druhej však prináša isté riziká. Prezentácia bola rozdelená do troch častí. V prvej časti boli zhrnuté výsledky výskumov z tejto oblasti z rokov 2007, 2010 a 2012, v druhej časti bola prezentovaná analýza motivácie mladých ľudí k využívaniu internetu. Tretia, posledná časť prezentácie, bola venovaná rizikám a ohrozeniam, ktoré vyplývajú z využívania internetu.

Doobedňajší program ukončila PhDr. Alena Oravcová prednáškou **Riziká in-**

ternetu z pohľadu poradenskej psychologičky. Účastníci seminára si mali možnosť vypočuť tri životné príbehy ľudí, ktorých užívanie internetu vystavilo životnej kríze. Kyberšikanu demonštrovala prednášateľka príbehom 12 ročnej školáčky, závislosť od internetu, ktorá mala za následok narušenie komunikácie a sociálnych vzťahov v príbehu 17 ročného mladého človeka a nakoniec príbeh narušenia partnerských vzťahov a nevery v príbehu dospelých ľudí.

Po krátkej obedňajšej prestávke nasledovala prezentácia **Bezpečný internet a riziká spojené s novými technológiami.** Ing. Miroslav Drobný a Zdenko Slavík predstavili projekt „OVCE.sk", ktorý vznikol z iniciatívy eSlovensko o. z. ako súčasť projektov Zodpovedne.sk, Pomoc.sk a Stopline.sk. Projekt je zameraný na bezpečnosť detí a mládeže, najmä na riziká internetu, mobilov a nových technológií. Videoprojekcia sa zaoberala témami šírenia nevhodného obsahu, závislosti, zneužitia osobných údajov a fotografií, nadväzovanie vzťahov s neznámymi ľuďmi, anorexie a kyberšikanovania.

Bohatý celodenný program ukončila PhDr. Alena Oravcová workshopom na tému **Knihovník a jeho priestor pri prevencii rizík užívania internetu**. Ako jedna z foriem práce bola využitá zážitková metóda, pomocou ktorej vytvorili účastníci seminára spoločne s lektorkou profil osobnosti knihovníka schopného nielen organizovať kontakt s verejnosťou, ale zároveň vytvárať priestor pre prevenciu.

Ak chce knihovník pôsobiť aj v preventívnej oblasti, musí disponovať určitými informáciami a znalosťami, ktoré však sami osebe nestačia. Prevencia môže byť účinná len ak samotná informácia je vhodným spôsobom prepojená s určitým zážitkom, resp. emocionálnym prežívaním tohto zážitku. Knihovník, ktorý chce aktívne ovplyvniť postoj dieťaťa alebo mladého človeka, musí disponovať takými schopnosťami ako je empatia, predvídavosť a tvorivosť. Zároveň musí ovládať rôzne techniky, aby dokázal návštevníka internetu zaujať, čo si vyžaduje vysokú mieru emočnej inteligencie. Okrem pozornosti, všímavosti a určitej miery zodpovednosti musí byť ochotný „otvoriť sa" a poskytnúť okrem informácie aj svoju osobnú skúsenosť.

Využívanie internetu v knižniciach prináša pre používateľov ale aj pre samotných pracovníkov knižníc nesporné výhody, umožňuje prístup k obrovskému množstvu informácií a informačných zdrojov, ktoré knižnice nemôžu do svojich fondov zabezpečiť či už z finančných alebo priestorových dôvodov. Poskytovanie prístupu na internet má však aj svoje riziká .Vytvára sa priestor pre vznik a rozvoj nežiaducich javov, ktoré pracovník knižnice musí poznať, aby ich dokázal nie len identifikovať, ale aj vytvárať účinné preventívne opatrenia, ktoré budú výskyt týchto javov eliminovať. O tom, že téma seminára bola zaujímavá a podnetná, svedčí aj skutočnosť, že na seminári sa stretlo 60 pracovníkov knižníc nielen z Trnavského kraja, ktorí na jednotlivé témy živo diskutovali.

Mgr. Ivana Gálusová
Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
metodika@kniznicatrnava.sk

CYRILOMETODIADA – KRÁĽOVNÁ PISATEĽOV BANSKOBYSTRICKÉHO KRAJA / *CYRILOMETODIADA – QUEEN OF WRITERS OF THE BANSKÁ BYSTRICA REGION*

„Banskobystrický samosprávny kraj- Novohradská knižnica, J. Kármána č. 2, 984 01 Lučenec predstavuje a dáva do pozornosti širokej čitateľskej verejnosti, priaznivcom a sympatizantom Novohradskej knižnice, že na krajskom festivale záujmových a prezentačných aktivít s korunováciou Kráľa čitateľov a Kráľa pisateľov Banskobystrického kraja, bola za Kráľovnú pisateľov vyhlásená ***– v kategórii detí do 15 rokov, Alexandra Hrončeková,*** *za vlastnú literárnu tvorbu pod názvom* ***MÔJ PRÍBEH.“***

Nominantka Kráľa pisateľov Banskobystrického kraja bola víťazkou regionálnej literárnej súťaže Novohradu – Alexandra Hrončeková.

Alexandra Hrončeková navštevuje deviaty ročník základnej školy – Haličská cesta 1493/7, Lučenec. Je vysoko inteligentná, aktívne pristupuje ku všetkým svojim povinnostiam – školským i mimoškolským. Je svedomitá, maximálne zodpovedná a spoľahlivá. Okrem mnohých iných oblastí vyniká na hodinách slovenského jazyka a literatúry, jej silnou stránkou je štylizácia, tvorba a prezentácia jazykových prejavov a projektov. Svojim prístupom k práci a k povinnostiam je vzorom pre svojich spolužiakov. V budúcnosti sa chce venovať žurnalistike.

Krajský festival záujmových a prezentačných aktivít CYRILOMETODIÁDA, venovaný 1150.výročiu príchodu sv. Cyrila a Metoda, sa konal pod záštitou predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja Ing. Vladimíra Maňku dňa 17.06.2013 na nádvorí Zvolenského zámku. Prezentáciou kultúrnych, umeleckých, literárnych a čitateľských aktivít kraja bola vzdaná pocta nositeľom kultúrneho a duchovného rozvoja Slovenska.

PhDr. Mgr. Daša Filčíková
Novohradská knižnica Lučenec
riaditelka@nklc.sk

DNI MESTA - DETSKÁ KNIŽNICA POD ALTÁNKOM / *TOWN DAYS - CHILDREN'S LIBRARY UNDER THE GAZEBO*

Dňa 23.08.2013 sa Novohradská knižnica zapojila do osláv Dní mesta Lučenec. V príjemnom prostredí nášho altánku, v ktorom knižnica zriadila detský kútik, pomyselnú malú detskú knižnicu s regálmi plnými kníh, nábytkom na sedenie a činnosti s tým súvisiace, sme pre deti pripravili rôzne „čítačky“, hry a aktivity. Do regálov sme zaradili výber z najnovších titulov z oddelenia pre deti, predovšetkým tituly od regionálnych autorov: Petra Gajdošíka a Hany Koškovej. Výber kníh bol však v prevažnej miere určený mladším ročníkom, čomu zodpovedali aj darčeky od našich sponzorov a aktivity, určené detským návštevníkom nášho kútika ako aj ich rodičom, ktorí náš kútik v hojnom počte navštívili.

V detskej knižnici mali naši malí návštevníci možnosť nerušene si čítať aj kresliť, alebo venovať sa rôznym hrám a aktivitám prostredníctvom spoločenských hier. Odbornú pomoc a poradenstvo zabezpečovali

profesionálni knihovníci a dobrovoľníčky, študentky z Pedagogickej a sociálnej akadémie v Lučenci. Ak sa niektoré z detí začítalo do knihy a nechcelo sa s ňou rozlúčiť, kniha spolu s novým registračným členstvom sa dala vypožičať. Rozžiarené tvárička si ju potom pod pazuchou hrdo niesli domov ako noví čitatelia knižnice.

Náš stánok a detský kútik však prilákal nielen detských návštevníkov a ich rodičov, ale aj mnoho dospelých, medzi inými aj primátorku mesta Lučenec, PhDr. Alexandru Pivkovú. Svojou návštevou nás poctil aj prezident Slovenskej republiky pán Ivan Gašparovič. Celkovo môžeme našu účasť na Dňoch mesta Lučenec považovať za úspešnú, a to nielen z hľadiska počtu výpožičiek a registrácie nových čitateľov, ale aj celkovej návštevnosti, záujmu okoloidúcich, nálady, čomu určite pomohlo aj vydarené počasie počas celého podujatia.
Napriek širokým možnostiam trávenia voľného času našich detských priaznivcov je Novohradská knižnica pravidelne navštevovanou a využívanou, hoci aj prostredníctvom uvedených alternatívnych možností. Ponúkame nové formy interakcie a podpory čítania, besedy so zaujímavými tvorcami kníh, regionálnymi autormi, ilustrátormi a vydavateľmi. Spokojnosť našich používateľov je našim prvoradým cieľom a veríme, že tomu tak bude aj naďalej.

PhDr., Mgr. Daša Filčíková,
Novohradská knižnica, Lučenec
riaditelka@nklc.sk

STONOŽKA OPAŤ VKRÁČA DO TRIED / *STONOŽKA WALKED INTO CLASSROOMS AGAIN*

Ľubovnianska knižnica v Starej Ľubovni zorganizovala STONOŽKOVÉ ČÍTANIE už tretíkrát vďaka finančnej podpore Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Veľmi nás teší, že záujem o túto súťaž zo strany žiakov prvého stupňa základných škôl stúpa, a preto sme sa rozhodli našu „stonožku" vpustiť do škôl aj v tomto školskom roku.

V minulom školskom roku sa zapojilo do súťaže STONOŽKOVÉ ČÍTANIE 9 tried zo štyroch základných škôl v meste. 242 účastníkov prečítalo počas mesiacov november až máj 2411 kníh. Z každej prečítanej knihy žiaci vyhotovovali jednu ilustráciu s popisom prečítanej knihy. Z ilustrácií sme na vyhodnotení spájali stonožku, ktorá v sprievode súťažiacich detí slávnostne prešla časťou mesta a našla si miesto v Kultúrnom dome v Starej Ľubovni, kde sme boli nútení si nájsť prístrešok pred neprajným počasím, ktoré nám však nepokazilo dobrú náladu a ani nenarušilo úžasnú atmosféru. Súčasťou vyhodnotenia boli aj pekne zvládnuté vystúpenia mladých umelcov zo Základnej umeleckej školy Jána Melkoviča v Starej Ľubovni, ktorí nás rozohriali svojim tancom aj rezkými skladbami už skúsených členov akordeónového súboru Veselé harmoniky.

Výhercom súťaže STONOŽKOVÉ ČÍTANIE sa tohto roku stali žiaci 3.A ZŠ Za vodou v Starej Ľubovni, ktorí prečítali počas súťažných mesiacov 324 kníh. Víťazi neboli obdarovaní len zaujímavými cenami, medzi ktorými nechýbali knihy, ale za odmenu boli pozvaní aj na jednodňový zájazd do Červeného Kláštora, kde sme pre nich pripravili zaujímavý program so slávnostným obedom, ktorý zasponzorovali manželia Korčákovci, nadšenci detského čítania, milovníci literatúry a súčasne majitelia Kúpeľov Červený Kláštor – Smerdžonka.

„Strážnym anjelom" celého projektu bola aj tentokrát PhDr. Alžbeta Verešpejová PhD., ktorú sme medzi nami privítali nielen ako spisovateľku, ale aj kolegyňu, knihovníčku, s nemalými skúsenosťami s detskými čitateľmi, o ktoré sa podelila na odbornom seminári s knihovníkmi aj učiteľmi prvého stupňa základných škôl. Deti si ju zase mali možnosť užiť ako spisovateľku na besedách pred samotným vyhodnotením STONOŽKOVÉHO ČÍTANIA, na adresu ktorého sa pani Verešpejová vyjadrila : „ V tejto aktivite, ktorá sa realizuje v dlhodobom časovom horizonte a je nasmerovaná na deti 1. stupňa základných škôl zásadne nejde o kvantifikáciu v počte prečítaných kníh, ale jej prioritami sú – motivovanie k čítaniu kníh a orientácia v kvalite preferovania čítania."

Mgr. Ivana Šipošová,
Ľubovnianska knižnica v Starej Ľubovni
siposova @ slnet. sk

KNIŽNICE PRE BUDÚCNOSŤ – BUDÚCNOSŤ PRE KNIŽNICE / *LIBRARIES FOR FUTURE – FUTURE FOR LIBRARIES*

V dňoch 19. – 21. Júna tohto roku som sa na pozvanie partnerskej organizácie Svazu knihovníků a informačních pracovníků ČR (ďalej len „SKIP") zúčastnila na konferencii *Knižnice pre budúcnosť – Budúcnosť pre knižnice* a na 8. valnom zhromaždení SKIP-u.

Spojené podujatie sa konalo na Mendelovej univerzite v Brne a záštitu nad ním prevzali primátor štatutárneho mesta Brna a rektor Mendelovej univerzity v Brne.

Úvodný deň konferencie sa niesol v znamení knižnice ako verejnej služby. V tejto sekcii vari najviac zarezonoval expresívny príspevok RNDr. Tomáša Řeháka, riaditeľa Městské knihovny v Prahe, v ktorom sa okrem iného pokúsil ponúknuť návod na to, čo robiť, aby ľudia „knižnicu naďalej chceli, hoci ju nemusia potrebovať".

PhDr. Martin Sekera, riaditeľ Knihovny Národního muzea a PhDr. Štěpánka Běhalová z Muzea Jindřichohradecka sa venovali problematike knižníc tzv. pamäťových inštitúcií.

Projekt „Mesta vzdelávania", v štruktúre ktorého majú pevné a nezastupiteľné postavenie knižnice ako miesta neformálneho vzdelávania, predstavili zástupcovia organizácie, zaoberajúcej sa vzdelávaním EDUin.

Knihovník ako kurátor, agregátor , navigátor – to sú ďalšie úlohy a podoby knihovníka podľa PhDr. Petra Skyříka, riaditeľa Kabinetu informačních studii a knihovnictví na Masarykově univerzitě v Brně, ktoré predstavil v poslednom príspevku prvého dňa konferencie.

Nasledujúci deň sa konalo 8. valné zhromaždenie SKIPu, na ktorom bolo okrem iného zhodnotené obdobie SKIPu od 7. valného zhromaždenia v roku 2010, predstavené Programové vyhlásenie SKIPu na roky 2013 – 2016 a zvolený nový predseda SKIPu Mgr. Roman Giebisch, PhD. Doterajší dlhoročný predseda SKIPu PhDr. Vít Richter nekandidoval. Účastníci zhromaždenia ocenili jeho vynikajúcu a mimoriadne plodnú prácu v tejto funkcii.

Odborné knihovnícke podujatie uzatvoril posledný deň konferencie, ktorá bola rozdelená do troch sekcii.

V sekcii č.1 *Centrálny portál českých knižníc*, ktorú moderovala PhDr. Bohdana Stoklasová predstavili autori príspevkov ciele, harmonogram, stav plnenia a čiastkové úlohy uvedeného projektu. Komerčné firmy predstavili svoje nové produkty.

Sekcia č.2 niesla názov *Seniori v knižniciach*. Sekciu moderovala Mgr. Zlata Houšková a Slovensko v nej malo svoje zastúpenie v podobe príspevku Mgr. Emílie Antolíkovej *Knihovnícka mapa možností pre seniorov.*

Sekciu č.3 *Začni tu, choď kamkoľvek – aktivity knižníc pre -násťročných* moderovala Ing. Libuše Nivnická a príspevky sa venovali práci s mladými ľuďmi.

Účasť na podujatí bola pre mňa veľmi inšpiratívna. Českí kolegovia riešia obdobné problémy, ktoré prináša vývoj spoločnosti a zaoberajú sa podobnou odbornou tematikou . Ďakujem za možnosť byť pri tejto celospoločenskej diskusii prítomná.

PhDr. Zuzana Martinkovičová
Trnavská univerzita v Trnave,
Univerzitná knižnica
zuzana.martinkovicovav@truni.cz

POZNÁME NAŠE KNIHOVNÍCKE PERIODIKÁ?

ČASOPIS *ČTENÁŘ* SE PŘEDSTAVUJE V ROCE SVÝCH OSLAV/ *JOURNAL ČTENÁŘ PRESENTS ITSELF IN THE YEAR OF ITS ANNIVERY*

Lenka Šimková Středočeská vědecká knihovna v Kladně
šéfredaktorka Časopis Čtenář, ctenar@svkkl.cz

Abstract: *This paper describes formation and operating of the oldest printed Czech magazine dedicated to the issues of libraries.*
Keywords: *Čtenář, library journal, information science, librarianship*
Kľúčové slová: *Čtenář, knihovnícky časopis, informačná veda, knihovníctvo*

Obálky *Čtenáře* provází v tomto roce mimo jiné trochu nenápadné číslo 65. Je však nasnadě, že je důležitým označením letošního ročníku, jehož význam jsme neopomenuli. Kromě půlkulatého výročí si letos navíc připomínáme ještě jeden zajímavý milník. Není sice vidět hned na první pohled, ale při podrobnějším zapátrání v tirážích časopisu je snadno k nalezení. V roce 2013 je tomu 20 let, kdy *Čtenáře* převzala pod svá křídla Středočeská vědecká knihovna v Kladně.

Z HISTORIE

Důkladnější pátrání v historii *Čtenáře* jsme uskutečnili při příležitosti šedesáti let jeho existence, v roce 2008. Nebylo to poprvé, kdy se redakce snažila zmapovat minulost časopisu a při procházení starších ročníků jsme narazili na zajímavá ohlednutí a postřehy související se vznikem a proměnami časopisu. Už jen jeho podnázev v určitých obdobích hovoří o tom, že změn bylo povícero. *Čtenář* byl v průběhu času *měsíčníkem pro práci se čtenářem*; *se čtenáři*; *pro práci vesnických knihoven*; *knihoven*; *pro práci s knihou* až dospěl ke svému současnému podtitulu *měsíčník pro knihovny*. Jeho hlavní název zůstává však po celou dobu nezměněn. Je zřejmé, že zejména v dnešní době může širší veřejnost trochu mást. Vzhledem k dlouhotrvající tradici se v současnosti k experimentování s přejmenováním neodhodláváme, ale kdo ví, co přinese další vývoj a budoucnost, a to i samotného oboru, v jehož kontextu *Čtenář* působí.

Náš výlet proti proudu času, jenž spočíval v oprášení celého archivu s šedesáti svazky, přinesl poznání, jak to vlastně se vznikem časopisu bylo. O vydávání *Čtenáře* bylo rozhodnuto na 1. sjezdu českých a slovenských knihovníků v roce 1948. Na přelomu ledna a února roku 1949 vyšel poprvé jako dvojčíslo 1–2. V jeho tiráži objevíme prvního vydavatele – Masarykův lidovýchovný ústav v Praze, který ale zakrátko vystřídalo Ministerstvo informací a osvěty. Na dalších stránkách se dovídáme, že *Čtenář: měsíčník pro práci se čtenářem* vychází místo časopisů *Lidová knihovna* a *Čtenář*, který vydávala Ústřední knihovna hl. m. Prahy a který nahradil časopis *Knihy a čtenáři*. Pražská knihovna si navíc název

Čtenář vypůjčila s dovolením třebíčského knihovníka Františka Křesťana, který stejnojmenný měsíčník vydával od roku 1930. Zmíněné časopisy, „předchůdci" dnešního *Čtenáře*, mají také zajímavou historii. Některé informace se nám podařilo vypátrat a zájemcům o ně i „našeho" *Čtenáře* doporučuji související zdroje.[1]

LETEM ČASEM

Spolu s historickými, politickými i společenskými změnami a v souvislosti s děním v knihovnickém oboru se měnil také obsah *Čtenáře*. Padesátá léta zůstávala poplatná době,[2] stejně jako se po „veselejších" šedesátých letech časopis následně normalizoval. Odborná témata však nalezneme na jeho stránkách v jakékoli době. O některých se dá říci, že jsou věčná. Dětské čtenářství, školní knihovny, propagace a spolupráce knihoven – to jsou jen namátkou vybrané příklady – neřešíme snad aktuálně totéž? V některých letech a ročnících dostává více slovo literatura, v dalších nastává příklon k samotné praxi knihoven. Výrazné proměny přicházejí samozřejmě po roce 1989. Objevují se témata zcela nová, *Čtenář* si hledá své místo na slunci stejně jako samotné knihovny. Diskutuje se o transformaci knihoven, o úsilí vytvořit nový knihovní zákon, velký prostor je věnován automatizaci knihovnických procesů. Při příležitosti letošních výročí jsme poprosili o vzpomínku na tyto roky bývalou šéfredaktorku Hanu Jirkalovou.[3]

Dnes se dá říci, že se časopis stává kronikou vývoje (nejen) českého knihovnictví. V průběhu času zachytil významné události, kterými je například vznik a působení různých oborových spolků a sdružení, zaznamenal dobové dokumenty, problémy, jež knihovny řešily, i úspěchy, které je těšily.

Z PERSPEKTIVY SOUČASNOSTI

V současné době je *Čtenář* nejstarším celostátním tištěným časopisem, který se snaží reflektovat problematiku knihoven všech typů a velikostí na území celé České republiky. Vychází jedenáctkrát ročně ve stabilním rozsahu 40 stran (s výjimkou letního dvojčísla o šedesáti stranách). Je koncipován jako oborový časopis pro oblast knihovnictví a informační vědy, což spolu se složením jeho odběratelů určuje tematické zaměření. Vedle odborných témat se objevují články z praxe veřejných knihoven, příspěvky o problematice četby a čtenářství, o architektuře knihoven, literární, historické i knihovědné náměty, rozhovory

1 REDAKCE ČTENÁŘE. Historie měsíčníku Čtenář vyčtená z tiráží. *Čtenář*, 2008, č. 7–8, str. 241–248. ISSN 0011-2321.
Dostupné také z: http://ctenar.svkkl.cz/clanky/2008-roc-60/0708-2008/priloha-k-60-vyroci-casopisu-ctenar-43-220.htm.
ŠIMKOVÁ, Lenka a Olga VAŠKOVÁ. Šedesát let českého knihovnictví na stránkách Čtenáře. In: *Knihovny současnosti 2008: sborník z 16. konference, konané ve dnech 16.–18. září v Seči u Chrudimi*. Brno: SDRUK ČR, 2008, s. 358–362. ISBN 80-978-80-86249-49-0. Dostupné také z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/2008-4-358.pdf.

2 Např. viz ŠÁMAL, Petr. Knihovníci v boji o „nového člověka": snahy o řízení četby v literární kultuře 50. let. *Čtenář*, 2008, č. 7–8, s. 253–258. ISSN 0011-2321. Dostupné také z: http://ctenar.svkkl.cz/clanky/2008--roc-60/0708-2008/knihovnici-v-boji-o-„noveho-cloveka"-snahy-o-rizeni-cetby-v-literarni--kulture-50-let-43-208.htm.

3 JIRKALOVÁ, Hana. Nenápadné výročí Čtenáře… *Čtenář*, 2013, č. 7–8, s. 266–267. ISSN 0011-2321.

s osobnostmi oboru a další materiály.

Vzhledem k různorodé skupině odběratelů podporujeme rozvoj tištěné i elektronické verze (na adrese *http://ctenar.svkkl.cz*). *Čtenář* vzniká primárně jako tištěné periodikum, přičemž se snažíme také o jeho výraznější výtvarnou podobu, na které spolupracujeme mimo jiné i se známými výtvarníky (Michal Cihlář, Miroslav Huptych). V letošním roce oslav dostal *Čtenář* slavnostnější kabátek v podobě fotografií vzešlých z fotosoutěže *Čtení jako vášeň*.

Časopis *Čtenář* je plnohodnotným zdrojem k dalšímu vzdělávání knihovníků, zároveň slouží jako prostředek k propagaci jejich činnosti a ke zviditelnění aktivit jednotlivých knihoven. Jako v každé době působí v daném konkurenčním prostředí, které je aktuálně intenzivně syceno různorodými formami a zdroji získávání informací. Přesto věříme, že profesionálně upravený, graficky zajímavý a obsahově pestrý časopis si své čtenáře najde i v dalších letech.

čtenář K PRÁCI SE ČTENÁŘEM čitateľ

Naučná literatura v lidových knihovnách

ČTENÁŘ

ČTERNACTIDENÍK ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNY HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY

ROČNÍK IX · PRAHA, DNE 1. ZÁŘÍ 1948 · ČÍSLO 1

ČTENÁŘ

MĚSÍČNÍK PRO PRÁCI SE ČTENÁŘEM

ROČNÍK I. PRAHA, LEDEN ÚNOR 1949 ČÍSLO 1-2

PĚTICE STŘÍPKŮ ZÁVĚREM

Čtenář má díky společné historii obou států blízko ke slovenskému knihovnictví. V letech 1962–63 vycházelo slovenské vydání *Čtenáře* v Matici slovenské, v dalších letech byly některé články připravovány společně pro *Čtenáře* a *Čitateľe*.

I v současnosti probíhá spolupráce se slovenskými autory, i když v menším rozsahu.

Zajímavý příspěvek zazněl na loňském bibliografickém kolokviu v Prešově. Jmenoval se *Slovenské knihovny a knihovnictví na stránkách českého časopisu Čtenář* a přednesla jej PhDr. Jiřina Kádnerová.[4]

4 KÁDNEROVÁ, Jiřina. Slovenské knihovny a knihovnictví na stránkách českého časopisu *Čtenář*. In: *Sdružení knihoven České republiky v roce 2012*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2013, s. 41–46. ISBN 978-80-86249-64-3. Dostupné také z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/2013/Rocenka_2012.pdf.

V letošním roce jsme pro čtenáře připravili malé retro okénko na různá témata, ve *Čtenáři* se objevovaly portréty spisovatelů, lekce angličtiny, ale například i humor, křížovky a další zajímavosti.

Grafickou podobu *Čtenáře* zajišťoval 37 let výtvarník, malíř a ilustrátor prof. Miloslav Jágr.

Kdybychom ve *Čtenáři* pominuli veškeré fotografie a grafickou úpravu, je na zaplnění stávajícího rozsahu jednoho ročníku o 460 stránkách potřeba přibližně 1070 normostran textu, což představuje 1 926 000 znaků.

Redakce *Čtenáře* sídlí v současné době přímo u svého vydavatele v Kladně. Bývalá a současná šéfredaktorka, aniž by se předtím znaly, bydlí v nedalekých obcích, které jsou od sebe vzdáleny tři kilometry. Jedna z obcí se jmenuje Žilina. Ve *Čtenáři* působí ještě druhá redaktorka, která pochází ze Slovenska J.

Z NAŠICH VYDANÍ

EDIČNÁ ČINNOSŤ KNIŽNICE JURAJA FÁNDLYHO V TRNAVE V ROKOCH 2011 A 2012 / *PUBLISHING IN JURAJ FÁNDLY LIBRARY OF TRNAVA IN YEARS 2011 AND 2012*

O edičnej činnosti Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave (ďalej len KJF v Trnave) sme písali v Bulletine SAK číslo 2 v roku 2011. Tento príspevok je zhrnutím najdôležitejších edičných počinov tejto knižnice v období rokov 2011 a 2012.

Edičná činnosť KJF v Trnave, ktorá je univerzálnou verejnou knižnicou, vychádza z jej poslania. Má široké spektrum používateľov rôznych kategórií vo vekových skupinách od predškolského veku až po dôchodcov. Z toho vyplýva aj rozmanitosť edičnej činnosti knižnice. Obsahuje širokú škálu od jednoduchých letáčikov, cez brožúry až po viazané knižné tituly rôznych foriem (printová forma, CD nosič).

Pri sumarizovaní a plánovaní našej edičnej činnosti zvyčajne používame jej orientačné členenie na periodické publikácie, neperiodické publikácie, metodické, propagačné a inštruktážne publikácie, pričom samozrejme niektoré dokumenty vyhovujú kritériám na zaradenie aj do viacerých kategórií. My máme na zreteli prehľadnosť spracovania. Účelom tohto príspevku nie je detailný výpočet všetkých vydaných edičných titulov. Patrí sem aj pomerne veľká skupina bibliografických letákov, napr. Juraj Fándly, bibliografický leták vydaný pri príležitosti 200. výročia úmrtia, programové skladačky, napr. Týždeň slovenských knižníc, odporúčajúce bibliografie vo forme knižnej záložky a pod.

Suma sumarum, v roku 2011 knižnica vydala 31 titulov, v roku 2012 to bolo 21 titulov.

V kategórii periodických publikácií sme aj v uplynulých dvoch rokoch vydali časopisy **Knižničný spravodajca**[1], **Čaruška**[2] a **Kalendár výročí osobností trnavského regiónu**[3] , o ktorých sme podrobnejšie pí-

1 **Knižničný spravodajca.** Časopis pre verejné knižnice Trnavského samosprávneho kraja. - Roč. 39, rok 2012, 2 čísla. Formát A5.

2 **Čaruška : časopis mladých čitateľov.** Roč. 17, rok 2012, 2 čísla. Formát A5.

3 **Kalendár výročí osobností trnavského**

sali v Bulletine SAK č. 2 v roku 2011. Zvlášť sa nebudeme venovať ani každoročne sa opakujúcim metodickým a rozborovým materiálom, ako sú vyhodnotenia činnosti knižnice, vyhodnotenie činnosti regionálnych knižníc kraja a vyhodnotenie verejných knižníc kraja.

Z kategórie neperiodických publikácií sme v roku 2011 vydali dve personálne bibliografie. Výberová personálnu bibliografia **Ján Stacho**[4]**,** ktorú sme vydali k jeho nedožitým 75. narodeninám, dokumentuje na 103 stranách život a dielo tohto významného predstaviteľa trnavskej skupiny konkretistov, Ďalšiu výberovú personálnu bibliografiu sme vydali pod názvom **Jozef Nižnánsky**[5]**.** Tento obľúbený slovenský spisovateľ, od úmrtia ktorého uplynulo v roku 2011 už 35 rokov, pochádzal z trnavského regiónu. Bibliografia má 69 strán a obsahuje 336 bibliografických záznamov o tvorbe a živote autora od roku 1926 do 9. decembra 2011.

Z kategórie neperiodických publikácií – zborníkov sme v roku 2011 aj v roku 2012 vydali **Humor_zasináč.sk,** zborníky Fóra humoristov 2011 aj 2012. Zborníky sú prehľadom tvorby klubu humoristov, ktorý pôsobí pri knižnici. Na webovej stránke http://www.kniznicatrnava.sk je dostupný **Literárny salón Trnava 2011**[6] **:** zborník ocenených prác z 2. ročníka celoslovenskej súťaže vo vlastnej tvorbe pre začínajúcich autorov. Súťaž vyhlásila KJF v Trnave a zúčastnilo sa jej 131 autorov a hodnotilo sa 514 prác.

regiónu 2012. Zost. M. Dolníková. Trnava: Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, 2012. – Dostupné na internete: <http://www.kniznicatrnava.sk>

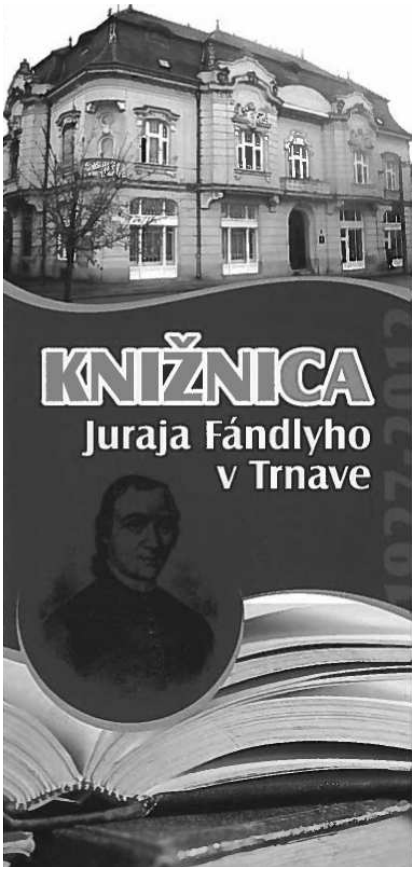

4 **Ján Stacho: výberová personálna bibliografia.** Zost. Iveta Šimčíková, Emília Dolníková. Trnava: Trnavský samosprávny kraj, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, 2011. 103 s. ISBN: 978-80-88695-27-1

5 **Jozef Nižnánsky: výberová personálna bibliografia.** Zost. Iveta Šimčíková, Emília Dolníková. Trnava: Trnavský samosprávny kraj, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, 2011. 69 s. ISBN: 978-80-88695-31-8

6 **Literárny salón Trnava 2011. Zborník ocenených prác z 2. ročníka celoslovenskej súťaže vo vlastnej tvorbe pre začínajúcich autorov.** Zost. B. Jakubáčová. Trnava: Trnavský samosprávny kraj, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, 2011. 83 s., obr. ISBN: 978-80-88695-25-8

V roku 2012 sme vydali elektronický **Zborník príspevkov zo seminára Možnosti využitia biblioterapie v práci s používateľmi knižnice**. Zborník obsahuje príspevky zo seminára organizovaného KJF v Trnave (dostupné na http://www.kniznicatrnava.sk).

Edičnú činnosť knižnice v roku 2012 ovplyvnili tri výročia knižnice. V prvom rade to bolo 85. výročie založenia Verejnej knižnice mesta Trnavy, dnešnej Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave. Knižnica si tiež pripomenula 20. výročie spolupráce s organizáciami, ktoré sa venujú výchove detí s mentálnym a kombinovaným postihnutím a s občianskymi združeniami, ktorých poslaním je podporovať integráciu znevýhodnených do majoritnej spoločnosti. Na tieto účely bola vybudovaná v knižnici špecializovaná herňa v priestoroch oddelenia pre deti. V 85. roku výročia si knižnica pripomenula aj 20. výročie Prázdninového superklubu, série letných podujatí pre deti z Trnavy a okolia a detí, ktoré prázdninujú v Trnave.

Spomínané výročia sme zadokumentovali aj v edičných počinoch roku 2012.

Najprv sme vydali farebnú propagačnú skladačku s názvom **Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave.** Zostavili ju Darina Kráľová a Benjamína Jakubáčová. Je určená pre širokú verejnosť a čitateľ sa na 10-tich stranách dozvie všetko najdôležitejšie o knižnici. 20 rokov spolupráce Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave a Spojenej školy na Čajkovského ulici v Trnave dokumentuje rovnomenná farebná propagačná skladačka. Zostavila ju Benjamína Jakubáčová a má 6 strán.

Obsahovo snáď najdôležitejšia je publikácia s názvom **Podujatia v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave.**[7] Zostavila ju Benjamína Jakubáčová. Publikácia má 99 strán, je bohato vybavená obrazovým materiálom a dokumentuje najzaujímavejšie a najvýznamnejšie podujatia knižnice - od vlastných projektov, cez celoslovenské podujatia, až po odborné vzdelávacie podujatia, súťaže pre deti či klubovú činnosť. Účastníci slávnostného programu k 85. výročiu knižnice ju dostali od knižnice ako dar, pričom sme ju ozvláštnili vlepením Ex librisu našej knižnice, ktorú pre knižnicu vytvoril akademický maliar Miroslav Cipár.

Z neperiodických publikácií najvýznamnejším počinom v roku 2012 bolo v poradí už tretie prepracované vydanie publikácie s názvom **Kultúrno-historický kalendár Trnavského samosprávneho kraja**[8]**.** Po

7 Podujatia v Knižnici Juraja Fándlyho v Trnave / Benjamína Jakubáčová. – Trnava : Trnavský samosprávny kraj, Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, 2012. – 99 s. ISBN: 978-80-88695-33-2

8 Kultúrno – historický kalendár Trnavského samosprávneho kraja. 3 rozšírené vydanie / Tibor Mikuš a kolektív. Trnava : Trnavský

prvom vydaní v roku 2007 a druhom rozšírenom vydaní v roku 2009 sme na základe pokynu zriaďovateľa knižnice pristúpili k tretiemu rozšírenému vydaniu kalendára. V porovnaní s predošlými vydaniami je táto publikácia obsahovo omnoho bohatšia, s početnými obrazovými prílohami, má 408 strán. Je plnofarebná, má pevnú väzbu, je vytlačená na kvalitnom papieri. Kalendár obsahuje 1356 osobností , z toho 1128 nežijúcich, 228 žijúcich. Záznamy uvedené v kalendáriu osobností sú radené podľa mesiacov v roku. V rámci mesiaca podľa jednotlivých dní abecedne. Okrem nosného kalendária najvýznamnejších regionálnych osobností obsahuje prehľad významných inštitúcií, škôl, domovov sociálnych služieb, spolkov, zborov a záujmových združení, ktoré pôsobia na území celého kraja. Keďže nebolo možné obsiahnuť kompletný súbor všetkých inštitúcií, do publikácie boli zaradené iba tie, ktoré pôsobia viac ako päťdesiat rokov. Kritériom pre zaradenie spolkov, zborov, klubov a záujmových združení bolo ich aspoň tridsaťročné pôsobenie. Nechýba ani prehľad významných udalostí, ktoré sa odohrali v rámci celého kraja. Tieto sú zoradené chronologicky, od najstarších až po súčasné obdobie. Zaujímavý je nepochybne prehľad pamätných tabúľ, izieb a domov, ktoré sa nachádzajú v regióne Trnavského samosprávneho kraja. Zoznam bol zostavený na základe podkladov z múzeí a je radený podľa jednotlivých okresov a abecedne podľa názvu obcí. Publikácia je doplnená aj zoznamom ocenených Pamätnou medailou predsedu TTSK. Z priestorových dôvodov sú uverejnení iba nositelia, ktorí už dovŕšili sedemdesiat rokov života, alebo ocenenie dostali in memoriam. Publikácia je doplnená menným registrom a zoznamom použitých skratiek. Obsahovú stránku tejto publikácie stanovil zriaďovateľ. Kniha je výsledkom práce celého tímu spolupracovníkov. U verejnosti vzbudila veľký záujem, stretla sa s pozitívnym ohlasom.

V roku 2012 sme vydali aj interpretáciu výsledkov výskumu **Čítanie mládeže v Trnavskom samosprávnom kraji.** Táto publikácia nadväzuje na publikáciu Čítanie mládeže v SR: Interpretácia výskumu vydanou Slovenskou asociáciou knižníc z roku 2011.

Za rok 2013 spomeniem výberovú odporúčajúcu bibliografiu s názvom 1150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Bibliografiu zostavila Emília Dolníková. KJF v Trnave ju vydala v spolupráci so Záhorskej knižnicou v Senici, Žitnoostrovnouj knižnicou v Dunajskej Strede a Galantskou knižnicou. Má 176 strán a 944 záznamov.

Edičné tituly vydané KJF v Trnave sú súčasťou knižničného fondu knižnice. Či už v printovej alebo v elektronickej podobe sú k dispozícii študentom, odbornej verejnosti ako aj širokej verejnosti – čitateľom a návštevníkom KJF v Trnave.

Mgr. Lívia Koleková,
Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave
livia.kolekova@kniznicatrnava.sk

samosprávny kraj, 2012. 408 s., obr. ISBN: 978-80-971174-4-3

MATICA V NÁRODE - NÁROD V MATICI

V Galérii literatúry a umenia Literárneho múzea SNK v Martine bol do 24.8.2013 inštalovaný výstavný projekt s názvom **Matica v národe – Národ v Matici.** Výstava bola príspevkom Slovenskej národnej knižnice v Martine *k 150. výročia založenia našej národnej inštitúcie.*

22 panelov v piatich samostatných tematických a historických blokoch predstavilo jednotlivé etapy fungovania Matice slovenskej a jej vplyv na národný, politický a kultúrny život na Slovensku. Boli nimi:

- Zrod Matice slovenskej (Slovanské Matice)
- Prvá etapa existencie MS (1863-1875)
- Oživotvorená MS a jej rozkvet (1919-1948)
- MS v období komunistickej totality (1948-1989)
- Ponovembrová Matica slovenská (1989-2013)

Autor výstavy a zároveň katalógu - vedecký tajomník Matice slovenskej - Doc. PaedDr. **Pavol Parenička**, CSc., počas otvorenia výstavy zdôraznil, že realizačný tím sa usiloval vnímať dejiny Matice bez pátosu. Prináša ich pravdivý obraz - MS plnila nielen úlohu obhajkyne národných záujmov Slovákov, ale snažila sa vytvárať podmienky pre vzdelanie, vedu, múzejníctvo, archívnictvo... Pričom sa nevyhýba ani niektorým krokom jej vedenia z prelomu 20. a 21. storočia, ktoré spôsobili rozpaky a poškodili jej kredit.

Súčasťou výstavy bolo aj 50 výtvarných diel, ktoré prezentovali portréty matičných dejateľov. Vytvorili ich najvýznamnejší slovenskí výtvarní umelci (Bohúň, Alexy, Mitrovský, Stašík, Cincík, Ambrušová, Mrázová...)

Na výstave boli použité fotografie, reprodukcie, múzejné a archívne dokumenty zo SNK, SNLM, ALU a Archívu MS. Grafické riešenie výstavy aj katalógy realizoval martinský výtvarník Igor Štrbík. Manažérom výstavy a gestorom projektu je Peter Cabadaj.

Na záver katalógu, ktorý je určitou zmenšeninou celej výstavy, sa nachádza bibliografický súpis základnej literatúry dejín MS.

Výstava poputuje do Trenčianskeho osvetového strediska, kde ju 17. 9. 2013 sprístupnia širokej verejnosti.

„ Núdza úbohého národa našeho je nevýslovná, potreby jeho nesčíselné. Rodu môj milý. Národe slovenský. Spal si duševne stá, ba tisíce liet, precitni k práci človeka hodnej a sebe užitočnej: ver mi, nevyhneš sa práci, bo práca je určenie tvoje ...“ Štefan Moyses

Ivana Poláková

KVALITATÍVNE A KVANTITATÍVNE METÓDY V KNIŽNICIACH. 5. MEDZINÁRODNÁ KONFERENCIA, 4. – 7. 6. 2013, RÍM, TALIANSKO

/ QUALITATIVE AND QUANTITATIVE METHODS IN LIBRARIES. 5TH INTERNATIONAL CONFERENCE, 4 - 7 JUNE 2013, ROME, ITALY

Ing. Alžbeta Martinická, Slovenská národná knižnica, Martin
alzbeta.martinicka@snk.sk

Abstract: *The application of qualitative and quantitative methods in libraries helps to improve library services. One way is providing access to full-text electronic resources, where the author gives an example of the Slovak National Library project: Innovation for information.*
Keywords: *Slovak National Library, project Information for Innovation, international conference, qualitative methods, quantitative methods, librarianship, electronic information resources*
Kľúčové slová: *Slovenská národná knižnica, projekt Informácie pre inovácie, medzinárodná konferencia, kvalitatívne metódy, kvantitatívne metódy, knihovníctvo, elektronické informačné zdroje*

V prvom júnovom týždni tohto roku sa v Ríme na Univerzite Sapienza konala piata celosvetová medzinárodná konferencia pod názvom *Kvalitatívne a kvantitatívne metódy v knihovníctve* (5th Qualitative and Quantitative Methods in Libraries International Conference). O mieste konania a programe konferencie bolo rozhodnuté už v roku 2012 na predchádzajúcej konferencii v írskom meste Limerik.

Na konferencii sa zúčastnili prednášajúci zo 65 štátov celého sveta (27 štátov Európy, 19 štátov Ázie, 9 štátov Afriky, 6 štátov Ameriky a 2 štáty Oceánie).

Všetky predchádzajúce konferencie mali veľký medzinárodný úspech o čom svedčí počet a kvalita odprednášaných príspevkov následne publikovaných v mnohých odborných časopisoch.

Kvalitatívne a kvantitatívne metódy sa stávajú čoraz viac populárnymi nástrojmi v práci knihovníkov, a to hlavne pre ich užitočnosť v každodennom profesionálnom živote. Cieľom kvalitatívnych a kvantitatívnych metód je hodnotiť, porovnávať, a hlavne zlepšovať kvalitu služieb v knižniciach. Kvalitatívne a kvantitatívne metódy sú však tiež prostriedkami, ktoré môžu ovplyvniť rozhodovacie procesy o prideľovaní finančných prostriedkov.

Knihovníci môžu využiť tieto metódy za účelom zistenia *prečo* a *kedy* používatelia ocenia ich poskytované služby. Systematický rozvoj riadenia kvality v knižniciach vyžaduje správny manažment štandardov, meranie dôležitých ukazovateľov a dodržiavanie predpisov. Štandardy sú v tomto prípade prakticky orientované nástroje slúžiace na porovnávanie dosiahnutých výsledkov. Ich základnou úlohou je vyjadriť zodpovedný vzťah medzi používateľom a poskytovateľom knižničných služieb,

a tým zabezpečiť systematické zavádzanie postupných zmien, ktoré by mali smerovať k dokonalým službám poskytovaným knižnicami svojim používateľom. Vnútorné ale aj vonkajšie vzťahy medzi knižnicami sú závislé od ich komunikácie a marketingových schopností, výziev, príležitostí a implementačných programov.

Konferencia sa konala v Ríme a ústredným heslom bolo nám všetkým známe „Všetky cesty vedú do Ríma". Prednášajúci si mohli vybrať z tridsiatich možných okruhov tém (zoznam na stránke http://www.isast.org/topics.html) zameraných na takmer všetky oblasti, ktoré súvisia akýmkoľvek spôsobom s knižnicou, knižničnými vedami a s používateľmi v knižniciach, napríklad – Bibliografická kontrola, Bibliometrický výskum, Komunikačné stratégie, Dátové analýzy, Vývoj a prístup k digitálnym repozitárom, Historické a komparatívne prípadové štúdie súvisiace s knihovníctvom, Informačná gramotnosť, Spolupráca medzi knižnicami, Manažment, Marketing, Technológia a informatika v knižniciach a ich dopad na vzdelávanie, výskum a používateľov a mnohé ďalšie.

Prednášky boli rozdelené do štyroch sekcií, pričom jedna zo sekcií bola považovaná za hlavnú, kde prednášali najväčšie osobnosti konferencie. Program prebiehal počas štyroch dní, prvý blok prednášok začínal vždy o 9.00 hod. a začiatok posledného bloku v danom dni bol naplánovaný na 18.00 hod. Bolo ťažké vybrať si z toľkého množstva ponúkaných príspevkov. Vzhľadom k domu, že pracujem v odbore Služby v Oddelení digitálnych služieb v Slovenskej národnej knižnici, snažila som sa zvoliť si tie prednášky, ktoré boli zamerané na poskytovanie služieb v knižniciach alebo elektronické informačné zdroje.

Bolo zaujímavé porovnať služby, ktoré sa poskytujú používateľom napríklad v Juhoafrickej republike či v Bostone so službami, ktoré poskytujeme našim čitateľom práve v našej knižnici. Domnievam sa, že sa kvalitou a počtom služieb sa môžeme so svetovými knižnicami porovnávať. Rozdiel vidieť skôr v sprístupňovaní elektronických zdrojov, čo však v mnohom samotní knihovníci nemôžu ovplyvniť.

V svojom príspevku som na konferencii predstavila projekt *Informácie pre inovácie*, ktorý v roku 2008 uviedla do realizácie Slovenská národná knižnica v Martine. Jeho cieľom bolo vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špecializovaných knižníc vrátane ich modernizácie, čím sa mal uľahčiť prístup k informáciám a napomôcť inováciám vo všetkých oblastiach hospodárstva a priemyslu na Slovensku. Projekt bol financovaný zo štrukturálnych fondov EÚ.

V rámci projektu majú používatelia už piaty rok možnosť využívať prístup k plnotextovým elektronickým informačným zdrojom. Dostupnosť vedeckých, technických a ekonomických informácií je dôležitým predpokladom zvyšovania konkurencieschopnosti slovenských subjektov a vzdelanosti používateľov. Elektronické informačné zdroje pre projekt boli riešené pre knižnice formou trvalého nákupu. Jedná sa o licenciu, ktorá umožňuje knižniciam zapojeným do projektu (spolu 11 slovenských akademických a vedeckých knižníc) využívať tieto zdroje neobmedzene dlho na základe dohodnutých licenčných pravidiel. Prístup do databáz jednotlivých elektronic-

kých informačných zdrojov je umožnený registrovaným používateľom cez vzdialený prístup na základe technického riešenia, ktoré zabezpečila Slovenská národná knižnica prostredníctvom systému NAVIGA.

Dôležitými merateľnými ukazovateľmi projektu je počet registrovaných užívateľov, počet poskytnutých informácií a konzultácií, počet poskytovaných služieb, návštevnosť webových stránok a počet vypracovaných odborných rešerší. Prezentácia obsahovalo niekoľko grafov, z ktorých bolo jasne vidieť, že záujem a počet používateľov o takéto služby rastie, čím sa len potvrdilo správne rozhodnutie, ktoré prijala Slovenská národná knižnica, keď sa podujala na prípravu a následnú realizáciu spomínaného projektu.

Účasť na tomto podujatí bola pre mňa osobne obrovským prínosom. Príspevky knihovníkov, vedcov, profesorov a učiteľov univerzít z celého sveta vždy ponúknu príležitosť porovnávať a hodnotiť, zistiť, v čom sme lepší ako tí druhí a v čom sa môžeme zlepšiť. Veľmi príjemné bolo zistenie, že pojem „národná knižnica" má medzi kolegami v zahraničí veľkú úctu a obdiv. Verím, že som svojou prezentáciou prispela aspoň k malému zviditeľneniu ako Slovenskej národnej knižnice tak aj našej krajiny.

EBLIDA – KAMPAŇ ZA E-KNIHY V EURÓPSKYCH KNIŽNICIACH / *EBLIDA – CAMPAIGN FOR E-BOOKS IN EUROPEAN LIBRARIES*

Mgr. Daniela Tóthová, Malokarpatská knižnica v Pezinku
daniela.tothova@kniznicapezinok.sk

Abstract: *This paper introduces EBLIDA activities trying to lobby for libraries rights in the electronic book market. This paper delivers information about documents which EBLIDA has created or participated in, in the period of 2012-2013 and are in support of e-books in libraries. It also introduces the latest EBLIDA campaign – Right to e-reading.*
Keywords*: EBLIDA, e-books, EBLIDA documents*
Kľúčové slová**:** *EBLIDA, e-knihy, dokumenty EBLIDA*

Očakávania najmä mladších vekových skupín čitateľov, že si v knižniciach budú môcť požičať široký výber elektronických kníh a časopisov svetovej aj domácej produkcie, majú v súčasnosti veľmi ďaleko od naplnenia. Elektronické dokumenty sa stali pevnou súčasťou knižného trhu a pre študentov a vedeckých pracovníkov neodmysliteľným zdrojom informácií. Beletriu je možné nakupovať a v priebehu pár sekúnd po nákupe čítať v elektronických čítačkách. Knižnice preto hľadajú cesty ako vytvoriť a zabezpečiť atraktívne služby v novom mediálnom priestore, a teda ponúkať aj e-knihy produkované v rámci danej krajiny ako aj tie od svetových vydavateľstiev. Existujúca legislatíva ale dáva hlavné slovo pri rozhodovaní o rozširovaní e-kníh vydavateľom, ktorí majú možnosť neumožniť knižniciam nielen požičiavanie e-kníh ale ani ich nákup.

EBLIDA ako nevládna a nekomerčná organizácia lobujúca za práva európskych knižníc a informačných inštitúcií vyvinula v poslednom období značné úsilie, aby upozornila na zhoršujúcu sa dostupnosť e-kníh v knižniciach pre obyvateľov krajín EÚ. Na žiadosť výkonného výboru vytvorila účelovú skupinu, ktorej cieľom bolo zhodnotiť situáciu týkajúcu sa získavania a sprístupňovania e-kníh v knižniciach, kontaktovať odborníkov, komunikovať problém smerom k verejnosti a motivovať občanov, aby sa dožadovali práva na dostupnosť informácií v elektronickej forme v knižniciach.

Pracovnú skupinu vedie **Gerald Leitner, členom je aj súčasný prezident EBLIDA Klaus-Peter Böttger**, ďalšími členmi sú **Guy Daines, Glòria Pérez-Salmerón, Erna Winters** a **Vincent Bonnet.** Počas svojej 20. výročnej konferencie v máji 2012 v Kodani EBLIDA spustila kampaň za e-knihy v knižniciach. Zámerom bolo upozorniť politikov a občanov EÚ na možné riziká a hrozby pre knižnice a ich čitateľov, súvisiace so súčasnou situáciou na nestálom trhu e-kníh, na ktorom majú knižnice veľmi málo práv.

V texte kampane vyjadruje názor, že politika doplňovania takýchto dokumentov stojí na rozhodnutí vydavateľov a nie knižnice, čo môže ohroziť prístup k informáciám a demokracii. Doteraz si participanti knižného trhu vždy našli cesty spoločnej spolupráce. S prechodom do digitálneho prostredia vznikla situácia, keď sa knižnice ocitajú mimo reťazca knižného trhu, čo ich ohrozuje, pretože sa im zabraňuje plnenie prvoradej misie – sprístupňovať dokumenty. Nie je im umožnené sprístupniť e-knihy prostredníctvom knižničných webov, požadujú sa neadekvátne požiadavky a nevhodné digitálne výpožičné modely.

EBLIDA sa domnieva, že knižná reťaz musí obsahovať a podporovať kultúrnu a ekonomickú diverzitu. Iba bohatý ekosystém so silnými knižnicami ako reprezentantmi verejných štruktúr spolupracujúcich so súkromnými dodávateľmi ako sú vydavatelia, kníhkupci, agregátori webov a autori, zabezpečí dostatočný prísun digitálneho obsahu pre každého občana EÚ.

Kampaň bola v období medzi dvomi výročnými konferenciami rozdelená do 3 stupňov:

1. do októbra 2012
- publikovať súborné stanovisko a informačnú správu
- preložiť stanovisko do každého európskeho jazyka
- zozbierať možné hrozby a úspešné príbehy v Európe na danú tému
- založiť pracovnú skupinu
- spolu s Európskou komisiou sledovať situáciu európskych knižníc a e-kníh
- začať jednania s Federáciou európskych vydavateľov

2. október 2012 – jar 2013
- pokračovať s jednaní s Federáciou európskych vydavateľov
- zorganizovať stretnutie s členmi európskeho parlamentu
- zorganizovať stretnutia v regiónoch Európy s regionálnymi a národnými predstaviteľmi z tejto oblasti

3. 21. kongres EBLIDA, máj 2013:
- prehľad výsledkov
- ďalšie návrhy.

Informačný dokument z apríla 2012, re-

digovaný 6. júla 2012 *E- publikovanie a výzvy pre knižnice* **/1/,** obsahoval vyhlásenie EBLIDA, ktoré konštatuje súčasnú situáciu. Publikovanie v elektronickom prostredí ovplyvnilo v knižniciach akvizíciu, výpožičný systém, sprístupňovanie aj uchovávanie dokumentov. Pri tlačených dielach resp. dielach na CD, DVD a podobných nosičoch autorský zákon umožňuje knižniciam, aby rozhodovali o nákupe kníh, ktoré potom použijú na výpožičné služby. Autorské právo sa po prvom predaji vyčerpá a knižnica môže použiť kúpené dokumenty na požičiavanie svojim čitateľom.

V elektronickom prostredí majú nositelia práv možnosť rozhodovať, ktoré diela komu sprístupnia – takže o získaní e-knihy rozhoduje vydavateľ/dodávateľ, nie knižnica. Vydavatelia prehlasujú, že „e-požičiavanie" je službou, na ktorú sa pojem vyčerpanie autorského práva nevzťahuje. Vzniká stav, keď o zabezpečení slobodného prístupu občanov k informáciám rozhodujú vydavatelia, koncepcia budovania knižničného fondu by bola teda viac záležitosťou vydavateľov a nie knihovníkov.

Knižnice strácajú možnosť vybrať si iba titul, ktorý potrebujú, pretože obsah balíkov predplatného určujú vydavatelia, a ak sa rozhodnú, že žiadané dielo je pre nich výhodnejšie predávať priamo používateľom, nezaradia ho do balíkov. Knižnice tiež nemajú možnosť kontrolovať autenticitu zakúpeného elektronického dokumenty a ovplyvniť zmeny obsahu resp. odstránenie dokumentu z ponuky. Môžu o tom s vydavateľom rokovať ale ak sa on rozhodne nezahrnúť dielo do predplatného balíka, nemajú ďalšie práva to meniť. Elektronické diela na rozdiel od tlačených nie sú distribuované ale sprístupňované a každý jednotlivý online prístup k dokumentu sa stáva subjektom autorského práva.

Výzvou je nájsť také východisko, aby knižnice mohli plniť svoje spoločenské funkcie a neobmedzovať záujmy autorov a vydavateľov. EBLIDA sa chce vyhnúť situácii, ktorá nastala v USA, kde vydavatelia začali upierať knižniciam právo na nákup elektronických kníh.

V máji 2012 bol vydaný dokument *Európske knižnice a výzvy elektronického publikovania* **/2/**, v ktorom EBLIDA navrhuje uzavrieť Memorandum o porozumení s Federáciou európskych vydavateľov o spravodlivých licenčných modeloch a aktualizovať autorskoprávny režim pre e-knihy a elektronické požičiavanie tak, aby sa neohrozila schopnosť knižníc pokračovať v poskytovaní služieb pre občanov.

Na podporu Európskej kampani za e-knihy v knižniciach sa vytvoril fond s možnosťou darovať finančné prostriedky.

V októbri 2012 vydala expertná skupina na informačné právo dokument *Kľúčové princípy akvizície a sprístupňovania e-kníh v knižniciach* **/3/** schválený výkonným výborom EBLIDA a ustanovenou účelovou skupinou. Dokument definuje minimálne podmienky na získavanie a sprístupňovanie e-kníh v knižniciach, ktoré by nastolili rovnováhu požiadaviek verejnosti a nositeľmi autorských práv. Podmienky sa týkajú akvizície, zabezpečenia prístupnosti, prístu-

pu a ochrany e-kníh, prístupnosti metadát, tvorby cien a ochrany osobných údajov.

Akvizícia:

E-knihy majú byť podľa dokumentu prístupné pre knižnice v rovnakom rozsahu ako pre verejnosť, v čase ich publikovania (sprístupnenia), v interoperabilných formátoch.

Prístup:

Knižnice by mali mať možnosť sprístupniť kúpenú alebo licencovanú e-knihu používateľovi na obmedzenú dobu, simultánne používať jednu e-knihu. Registrovaní používatelia by mali mať možnosť stiahnuť si knihu v knižnici alebo cez vzdialený prístup. Bude umožnené získať licenciu na prístup pre iné knižnice. Vydavatelia a knižnice budú spolupracovať pri hľadaní riešení tvorby a dodávania alternatívnych formátov pre osoby so zdravotným postihnutím.

Nepretržitý prístup a dlhodobá ochrana:

Pri nákupe e-knihy by mali mať knižnice možnosť stáleho uloženia a využívania knihy. Knižnice oprávnené na ukladanie e-kníh by mali mať právo previesť knihu pri technologických zmenách do iného vhodného formátu. Ak má knižnica právo permanentného uloženia e-knihy, mala by mať možnosť sprístupniť titul bez reštrikcií v momente, keď sa stane nepredajnou. Zmluvné podmienky licencie na e-knihu neprevýšia zákonné provízie týkajúce sa vstupu diela na verejnú doménu.

Prístupnosť metadát:

Dodávka e-knihy zahŕňa aj dodávku metadát. Knižnice budú môcť vložiť metadáta do vlastného systému katalogizácie. Bude umožnené voľne sprístupniť metadáta týkajúce sa e-kníh spolu s ostatnými metadátami.

Ceny:

Cena e-knihy neprevýši cenu tlačenej verzie toho istého titulu.

Platby za e-knihy budú klesať spolu s vekom publikácie.

Ochrana súkromia:

Osobné údaje používateľov budú spracovávané iba knižnicou v súlade s pravidlami na ochranu osobných údajov platnými pre konkrétnu knižnicu. Údaje o používateľovi a iné osobné údaje budú zničené v súlade s pravidlami na ochranu osobných údajov platnými pre konkrétnu knižnicu. Vydavateľ alebo poskytovateľ služby neumožní prístup k údajom tretej strane bez súhlasu knižnice.

26. februára 2013 bol zverejnený otvorený list Pracovnej skupiny 4 Text and Data Mining, zaslaný európskym komisárom, ktorý podpísal aj prezident EBLIDA Klaus-Peter Böttger/**4**/. Vyjadroval obavy zo záveru pracovnej skupiny, že vyťažovanie textu a dát bude možné iba na základe dodatočnej licencie k zdrojom, ku ktorým už používateľ získal licencovaný prístup. Podstatu argumentácie opísal Z. Matušík v časopise Ikaros /**5**/. Poskytovatelia digitálneho obsahu chcú, aby sa za každý iný ako bežný prístup (využitie textu, stiahnutie, uloženie kópie resp. vytlačenie v stanovenom rozsahu) platil nový licenčný poplatok. Používatelia (knižnice, súkromné firmy, vedci) argumentujú, že ide o používanie už zaplateného obsahu, vyťažovanie údajov slúži na stanovenie vzťahu medzi sémantickými jednotkami textu, na hlbšie porozumenie poznatkom alebo na stanovenie vzťahov medzi údajmi v obsahu v zmysle už raz zaplateného autorského práva.

Komisia odpovedala listom z 22. apríla

2013 /**6**/, v ktorom uviedla, že výsledky pracovných skupín sú iba informatívne, a teda nie sú záväzné pre žiadneho z participantov.

Na 21. výročnej konferencii EBLIDA, ktorá sa konala v talianskom Miláne 14. – 15. mája 2013 predložil G. Leitner návrh na modifikáciu doterajšieho postupu EBLIDA v kampani za e-knihy. Odporúčal upozorniť Európsku komisiu a všetky zainteresované strany tam, kde sa prijímajú rozhodnutia (poslanci národných parlamentov, európski poslanci) na existujúcu právnu neistotu v oblasti e-kníh a ich sprístupňovania v knižniciach. Bolo prijaté nové stanovisko k záležitosti e-kníh „Právo na e-čítanie" (Right to e-read), ktoré sa stalo novým mottom kampane E-knihy v knižniciach.

Dokument /**7**/ vyzýval Európsku komisiu, aby stanovila presný rámec autorského práva umožňujúci knižniciam získavať a požičiavať e-knihy tak, aby držitelia autorských práv boli zodpovedajúco odmenení podobne, ako je to pri tlačených knihách, a knižnice by mohli naďalej vykonávať služby v prospech európskych občanov. Dokument konštatoval súčasný stav – nemožnosť knižníc rozhodovať o nákupe e-kníh a o zložení balíkov predplatného e-kníh. Upozornil na rozhodnutie Súdneho dvora EÚ z júna 2012, že zásada vyčerpania práv týkajúcich sa kúpy softvéru sa vzťahuje nielen na elektronické sťahovanie ale aj na fyzické médium. Podľa niektorých odborníkov v oblasti práva by sa malo toto rozhodnutie vzťahovať aj na e-knihy. Čaká sa ale na ďalší rozsudok. Táto právna neistota ohrozuje knižnice pri príprave nových atraktívnych služieb založených na e-knihách.

G. Leitner prostredníctvom newslettra EBLIDA z júla 2013 oznámil, že pre kampaň „Právo na e-čítanie. Vaša knižnica" boli vytvorené 3 verzie posterov. Začiatkom októbra členské asociácie dostanú tieto postery a môžu si vybrať a preložiť niektorý z nich.

Kampaň tak bude mať jednoduchú a jasnú značku, pomocou ktorej môžu knižnice upozorniť na otázku e-kníh. EBLIDA v súčasnosti pripravuje komunikačný plán kampane a informačnú stránku. Zámerom je vyhlásiť 23. apríl 2014 za *Deň práva na e--čítanie* /**8**/.

EBLIDA v poslednom období zvýšila intenzitu činností za práva knižníc v dialógu s dodávateľmi elektronických dokumentov. Aké výsledky to prinesie a či pomôžu pohnúť balvan autorského práva v prospech knižníc, ukáže čas.

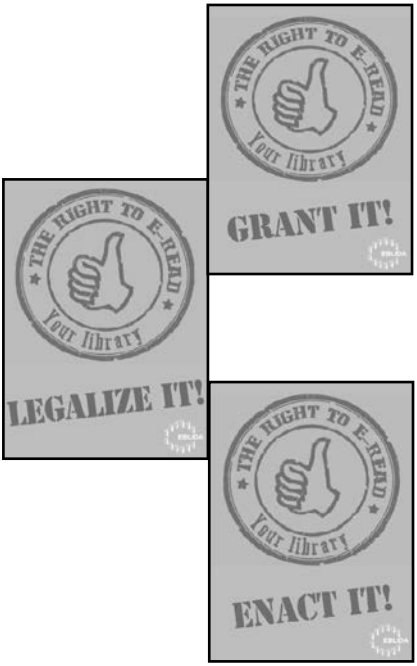

Bibliografické odkazy.

E- publishing and the challenges for libraries. In: *EBLIDA* [online]. 6 July 2012 [cit. 2013-08-22]. Dostupné z: http://www.eblida.org/Experts%20Groups%20papers/EGIL-papers/02_EBLIDA_E-publishing%20and%20the%20challenge%20for%20libraries_Background_information_Public_version.pdf

European Libraries and the challenge. In: *EBLIDA* [online]. [2012] [cit. 2013-08-22]. Dostupné z: http://www.eblida.org/about-eblida/task-force/e-books-in-libraries.html

EBLIDA Key Principles on the acquisition of and access to E-books by libraries. In: EBLIDA [online]. 22 October 2012 [cit. 2013-09-02]. Dostupné z: http://www.eblida.org/Special%20Events/Key-principles-acquistion-eBooks-November2012/GB_English%20Version%20Key%20Principles.pdf

„Licences for Europe - A Stakeholder Dialogue" text and data mining for scientific research purposes working group. *EBLIDA* [online]. February 26 2013. [cit. 2013-08-22]. Dostupné z: http://www.eblida.org/news/licences-for-europe-a-stakeholder-dialogue-text-and-data-mining-for-scientific-research-purposes-working-group.html

MATUŠÍK, Zdeněk. Výzva evropským komisařům ohledně licenčních poplatků TDM (vytěžování textu a dat). In: *Ikaros* [online]. 18.02.2013 [cit. 2013-08-22]. ISSN 1212-5075. Dostupné z: http://www.ikaros.cz/vyzva-k-diskusi-ohledne-licencnich-poplatku-tdm-vytezovani-textu-a-dat

Commission response to stakeholder letter on Licences4Europe text and data mining. *EBLIDA* [online]. April 22 2013 [cit. 2013-09-02]. Dostupné z: http://www.eblida.org/News/130316-researchers-reply-signed.pdf

The right to e-read. In: *EBLIDA* [online]. June 13 2013[cit. 2013-09-02]. Dostupné z: http://www.eblida.org/News/The%20right%20to%20e-read.pdf

LEITNER, Gerald. EBLIDA begins its campaign: "The right to e-read". *EBLIDA NEWS* [online]. 2013, No. 7 & 8 July & August, s. 3-4 [cit. 2013-09-02]. Dostupné z: http://www.eblida.org/Newsletter%20folder%20%28uploaded%20files%29/Newsletters-2013/2013_07-08_July_August_EBLIDA-Newsletter.pdf

JUBILANT TIBOR TRGIŇA / *HONOREE TIBOR TRGIŇA*

Generálny riaditeľ Univerzitnej knižnice v Bratislave, PhDr. Tibor Trgiňa, sa 11. augusta dožil významného jubilea.

Životná púť PhDr. Tibora Trgiňu začala v roku 1943 v Dolnom Piali. Stredoškolské vzdelanie získal na Pedagogickej škole v Leviciach a vysokoškolské vzdelanie na Katedre knihovníctva Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave.

Absolvovanie týchto dvoch škôl bolo určujúce pre zamestnania PhDr. Trgiňu – celý jeho pracovný život je spojený s učiteľstvom a knihovníctvom. Učil na základnej škole, pôsobil ako bibliograf v Slovenskej pedagogickej knižnici v Bratislave, učil na Strednej knihovníckej škole, následne pôsobil na vysokej škole v knihovníckej funkcii riaditeľa Ústrednej knižnice a ŠIS na bývalej Slovenskej vysokej škole technickej (dnes Slovenská technická univerzita) v Bratislave, po čase sa opätovne vracia ako riaditeľ na strednú knihovnícku školu. Stredná knihovnícka škola sa pod jeho vedením transformuje na Školu knihovníckych a informačných štúdií, začínajú sa učiť viaceré nové predmety, čím sa rozširujú možnosti uplatnenia absolventov. Prichádza rok 1999 a PhDr. Trgiňa po úspešnom výberovom konaní sa stáva generálnym riaditeľom Univerzitnej knižnice v Bratislave. Na tejto pracovnej pozícii pôsobí dodnes. Pod jeho vedením „univerzitka“ výrazne zmenila svoju podobu, prešla rozsiahlou rekonštrukciou, rozšírila škálu poskytovaných služieb, zmenila sa na moderné multifunkčné knižničné pracovisko.

Práve tu, v Univerzitnej knižnici, PhDr. Trgiňa zúročil všetky svoje doterajšie poznatky, pracovné skúsenosti, keďže musel riešiť a aj úspešne riešil mnohé odborné, prevádzkové i medziľudské vzťahy a problémy.

Popri svojich pracovných povinnostiach si PhDr. Tibor Tibor našiel čas i na prácu v profesionálnom knihovníckom združení, jeho pôsobenie vo funkcii predsedu Spolku slovenských knihovníkov je nezabudnuteľné. V tejto funkcii pôsobil v období turbulentných zmien - zlučovali sa knižnice a kultúrno-osvetové zariadenia do regionálnych kultúrnych centier, pripravoval sa nový knižničný zákon, druhý knihovnícky kongres, osamostatňovala sa slovenská národná knižnica... PhDr. Tibor Trgiňa k týmto problémom pristupoval mimoriadne zodpovedne, kompetentne, racionálne.

Jubilantovi želáme ešte veľa pracovného elánu a chuti riešiť knihovnícke a knižničné problémy, k tomu i pevné zdravie, rodinnú pohodu, radosť z úspechov vnúčat a veľa životného optimizmu.

15.9.2013 *-dr-*

ISSN 1335-7905